

Celovite rešitve za javne službe

INŠTITUT ZA JAVNE SLUŽBE

PRIMERJALNA ANALIZA IZVAJANJA OBVEZNIH OBČINSKIH GOSPODARSKIH JAVNIH SLUŽB VARSTVA OKOLJA

I. FAZA PROJEKTNE NALOGE

PRIMERJALNA ANALIZA IZVAJANJA GOSPODARSKE JAVNE SLUŽBE OSKRBE S PITNO VODO ZA LETO 2019

Ljubljana, november 2020

Naslov:

PRIMERJALNA ANALIZA IZVAJANJA OBVEZNIH OBČINSKIH
GOSPODARSKIH JAVNIH SLUŽB VARSTVA OKOLJA – I. faza
projektne naloge

Naročnik:

Gospodarska zbornica Slovenije, Zbornica komunalnega
gospodarstva, Dimičeva ulica 13, Ljubljana

Oznaka pogodbe:

380 – 2120 – 2019

Izvajalec:

Inštitut za javne službe, Slovenska cesta 56, Ljubljana

Vodja projekta:

mag. Stanka Cerkvénik

Delovna skupina:

Marko Fatur, ZKG-delovna komisija za oskrbo s pitno
vodo; mag. Marko Cvikl, ZKG-delovna komisija za
odvajanje in čiščenje odpadnih voda; Drago Dervarič,
ZKG-delovna komisija za ravnanje z odpadki; Antun
Gašparac, ZKG-komisija za ekonomiko

Spremljevalna skupina:

Miran Lovrič, GZS Zbornica komunalnega gospodarstva;
Leo Kremžar, Skupnost občin Slovenije; Jože Kobe,
Združenje mestnih občin Slovenije; Robert Smrdelj,
Združenje občin Slovenije

Inštitut za javne službe
mag. Stanka Cerkvénik
strokovna direktorica

INŠTITUT ZA JAVNE SLUŽBE
Slovenska cesta 56, 1000 LJUBLJANA

© Inštitut za javne službe, GZS Zbornica komunalnega gospodarstva

Vlogo za reproduciranje celotne ali dela te publikacije nasloviti na izvajalca oz. naročnika študije. Brez pisnega dovoljenja je prepovedano kopiranje, prepisovanje, razmnoževanje in razširjanje publikacije v komercialne namene.

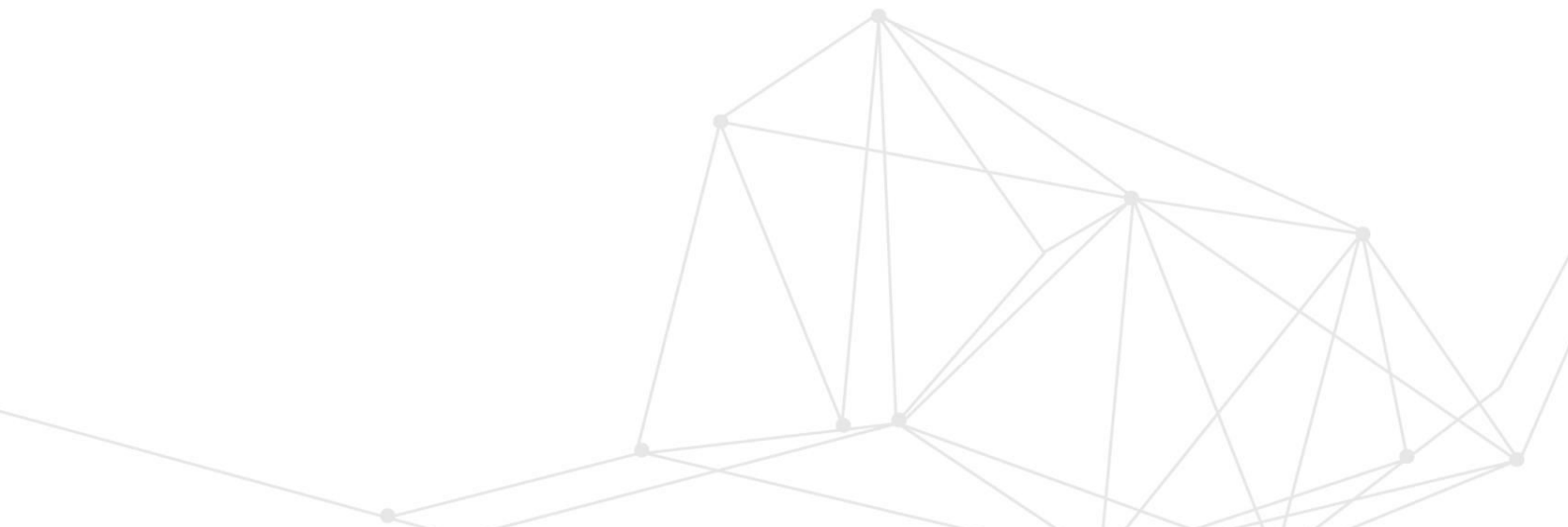

VSEBINA

UVODNA POJASNILA	5
Namen in cilj projektne naloge	6
Protokol o sodelovanju	6
Metodološka pojasnila	6
PRIMERJALNA ANALIZA - BENCHMARKING	9
Izhodišča in cilji primerjalne analize	9
Uporabnost primerjalne analize na področju gospodarskih javnih služb	10
Primerjalna analiza izvajanja gospodarskih javnih služb varstva okolja	10
PRIMERJALNA ANALIZA IZVAJANJA GOSPODARSKE JAVNE SLUŽBE OSKRBE S PITNO VODO ZA LETO 2019	13
Področja primerjalne analize izvajanja oskrbe s pitno vodo	13
Pridobivanje podatkov in rezultati primerjalne analize	14
Podatki o izvajalcih oskrbe s pitno vodo, vključenih v primerjalno analizo	14
Reprezentativnost primerjalne analize za področje oskrbe s pitno vodo	14
KLJUČNI KRITERIJI IZVAJANJA OSKRBE S PITNO VODO	21
Splošna določila glede oblikovanja cen javnih storitev	21
Primerjalna analiza stroškov izvajanja javne službe oskrbe s pitno vodo	23
Primerjalna analiza stroškov javne infrastrukture - omrežnine	23
Stroškovna razvrstitev izvajalcev glede na ključne kriterije izvajanja oskrbe s pitno vodo	25
Primerjalna analiza stroškov opravljanja storitev javne službe oskrbe s pitno vodo - vodarine	27
Primerjalna analiza skupnih stroškov izvajanja javne službe	31
Primerjava stroškov oskrbe s pitno vodo v letih 2018 in 2019	32
Ključni kriteriji – povzetek analize vpliva na stroške oskrbe s pitno vodo	34
POJASNJEVALNI KRITERIJI IZVAJANJA OSKRBE S PITNO VODO	37
Prostorska urejenost oskrbe s pitno vodo	37
Kakovost in zanesljivost oskrbe s pitno vodo	44
Trajnostna naravnost in stroškovna učinkovitost	49
Pojasnjevalni kriteriji – povzetek analize vpliva na stroške oskrbe s pitno vodo	52
ZAKLJUČNE UGOTOVITVE	55

UVODNA POJASNILA

UVODNA POJASNILA

Oblikovanja cen komunalnih storitev ureja Uredba o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja¹ - v nadaljevanju Uredba MEDO, ki je konec leta 2012 uvedla nov način oblikovanja cen, pristojnost določanja cen pa prenesla na občine, ki so kot odgovorne za zagotavljanje občinskih gospodarskih javnih služb postale tudi regulatorni organ za potrjevanje cen komunalnih storitev.

Bistvo regulacije je določiti ceno, ki krije upravičene stroške izvajanja storitev ter zagotavlja trajno in nemoteno izvajanje javnih storitev. Uredba MEDO je kot podlago za določanje upravičenih cen komunalnih storitev uvedla povprečne cene na primerljivih območjih, ki jih opredeli pristojno ministrstvo in pri tem upošteva zlasti geografske, poselitvene in oskrbovalne značilnosti območja. Podatki o cenah na primerljivih območjih naj bi služili občinam za presojo upravičenih cen storitev na njihovem območju, zato je izrednega pomena, da so primerjalna območja opredeljena na strokovno ustreznih osnovah.

Izvajanje javnih storitev je zelo lokalno pogojeno ter odvisno od številnih naravnih in tehnično-tehnoloških pogojev, zato mora regulacija temeljiti na analizi učinkovitosti izvajanja dejavnosti, pri čemer niso upoštevani le stroški, temveč tudi pogoji izvajanja. Stroškovna zahtevnost oskrbovalnih sistemov na območju posamezne občine vpliva na lastno ceno izvajanja storitve v občini. Glede na to je pomembna povezava tehničnih oz. oskrbovalnih in ekonomskih elementov, ki zagotavlja celovitejšo primerjavo izvajanja javnih storitev in poslovanja izvajalcev javnih služb. Tovrstno celovito vrednotenje izvajanja dejavnosti omogoča primerjalna analiza (*angl. benchmarking*), ki je v evropskem prostoru uveljavljeno orodje za ugotavljanje učinkovitosti izvajanja javnih služb.

Zbornica komunalnega gospodarstva je zato konec leta 2014 začela s projektom Primerjalne analize izvajanja obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja, ki jo izvaja Inštitut za javne službe. Temeljni namen je analizirati podatke o ključnih oskrbovalnih pogojih in stroških izvajanja storitev javnih služb varstva okolja za posamezne izvajalce in občinam zagotoviti ustrezno strokovno podlago za presojo učinkovitosti izvajanja javnih storitev, izvajalcem pa možnosti za izboljšanje poslovanja.

Za dolgoročno izboljšanje in preglednost poslovanja je potreben sistematičen in kontinuiran proces merjenja ter primerjanja. Zbornica komunalnega gospodarstva je zato po zaključku prve primerjalne analize nadaljevala s projektom. Primerjalna analiza izvajanja javne službe oskrbe s pitno vodo je izvedena za leta 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018 in 2019. Sedemletno primerjalno obdobje omogoča dolgoročno analizo pogojev izvajanja javne službe na posameznih oskrbovalnih območjih in tako nudi občinam strokovno podlago za presojo

---

¹ Uredba o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja, Uradni list RS, št. 87/12, 109/12, 76/17 in 78/19.

upravičenih cen. Navedeno je še posebno pomembno glede na dejstvo, da je pristojno ministrstvo kljub določili Uredbe MEDO, da na podlagi poročil izvajalcev vsaki dve leti izračuna povprečne vrednosti in preveri ustreznost oblikovanih skupin primerljivih območij, kot zadnje objavilo primerljiva območja in povprečne cene za leto 2014.

Namen in cilj projektne naloge

Temeljni namen projektne naloge je pridobiti in analizirati podatke o ključnih oskrbovalnih pogojih in stroških izvajanja javne službe oskrbe s pitno vodo za posamezne izvajalce za leto 2019 in tako zagotoviti kontinuirano primerjavo pogojev izvajanja oskrbe s pitno vodo v slovenskem prostoru.

Cilj projektne naloge je razvrstitev izvajalcev oskrbe s pitno vodo v skupine na podlagi ključnega parametra ter primerjalno prikazati in analizirati, kako posamezni izvajalci v letu 2019 dosegajo izbrane pojasnjevalne parametre, ki vplivajo na višino stroškov in pojasnjujejo pozicioniranje posameznega izvajalca v primerljivi skupini.

Protokol o sodelovanju

Protokol o sodelovanju pri projektni nalogi so skupaj z Zbornico komunalnega gospodarstva podpisale Skupnost občin Slovenije, Združenje občin Slovenije ter Združenje mestnih občin Slovenije. Podpisnice protokola so se zavezale, da si bodo prizadevale za pridobitev potrebnih podatkov za izvedbo primerjalne analize in pri svojih članicah spodbujale uporabo rezultatov analize.

Metodološka pojasnila

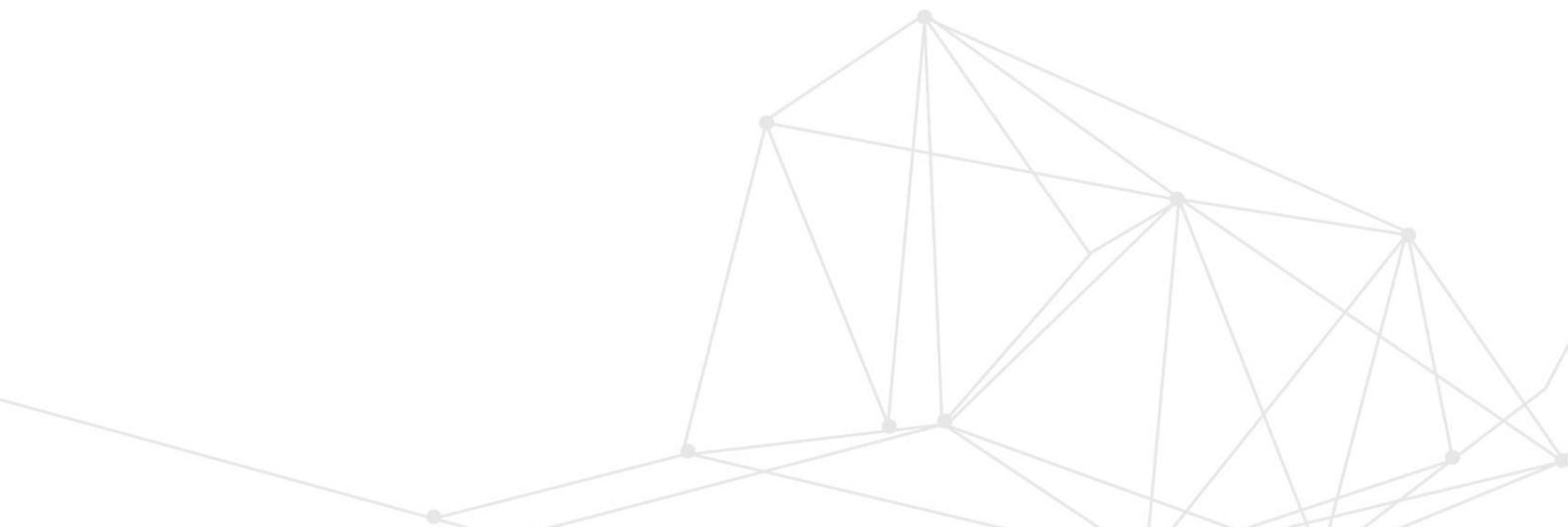
Primerjalna analiza je metodološko prilagojena posebnostim javnih služb in potrebam presoje upravičenosti cen. Izvajalci izvajajo storitve v različnih oskrbovalnih pogojih, ki vplivajo na stroške. Za namene presoje upravičenosti cen je zato najbolj ustrezna primerjalna analiza po parametru, ki statistično kaže največjo povezanost s stroški izvajanja storitve. Odstopanje od ključnega parametra je analizirano s pomočjo pojasnjevalnih kriterijev s področja kakovosti, zanesljivosti in učinkovitosti izvajanja storitev.

Ključni in pojasnjevalni kriteriji so bili oblikovani v okviru delovne skupine projekta, ki jo sestavljajo predsedniki področnih odborov ZKG, in potrjeni v okviru spremljevalne skupine projekta, ki jo sestavljajo predstavniki ZKG, SOS, ZOS in ZMOS.

Izvajalci so v poročilu označeni z oznakami. Poročilo je z navedbo oznake posredovano izvajalcem, ki so sodelovali v primerjalni analizi, ter občinam, v katerih posamezni izvajalci izvajajo javno službo.

PRIMERJALNA ANALIZA - BENCHMARKING

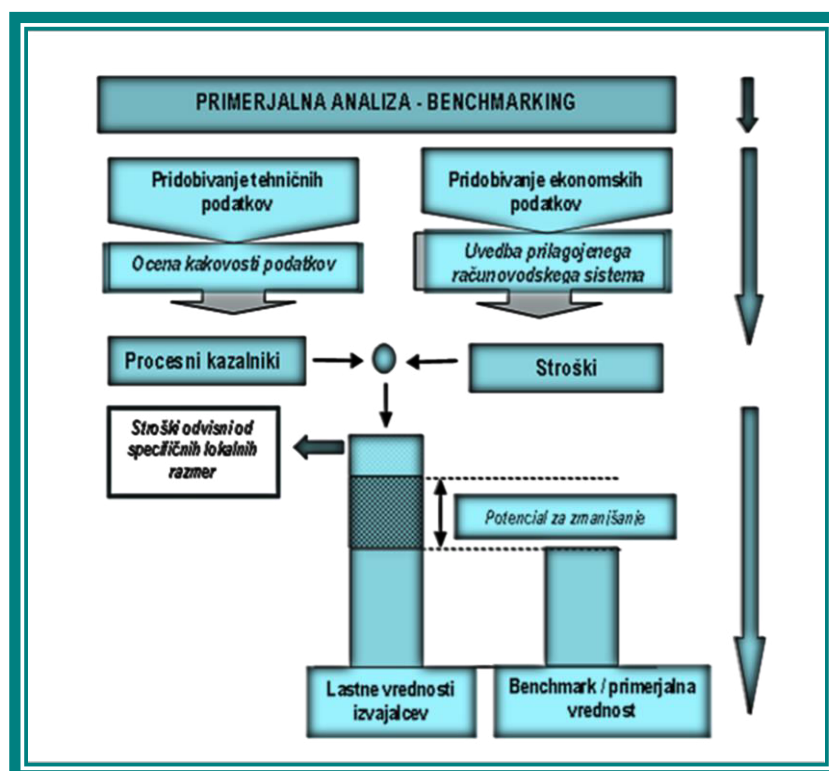
PRIMERJALNA ANALIZA - BENCHMARKING

IZHODIŠČA IN CILJI PRIMERJALNE ANALIZE

Primerjalno analizo (*angl. benchmarking*) lahko opredelimo kot sistematičen, kontinuiran proces merjenja in primerjanja poslovnih procesov podjetja z najboljšimi zaradi njihovega izboljšanja. Na kratko bi lahko povzeli, da gre za iskanje najboljših panožnih praks, ki vodijo k odličnejšim rezultatom.

SLIKA 1

Shema primerjalne analize

Vir: Cerkvėnik, S.: Primerjalna analiza (*benchmarking*) kot osnova za presojo učinkovitosti izvajanja gospodarskih javnih služb – uporaba v evropskih državah, 2012.

Cilj primerjalne analize je predvsem ugotoviti, kako učinkovit je posamezni izvajalec in na katerih področjih lahko svoje poslovanje še izboljša. Namen primerjalne analize ni ugotavljanje, koliko so drugi izvajalci boljši, temveč kako drugi izvajalci določene aktivnosti izvajajo učinkovitejše. Primerjalna analiza omogoča:

- analizo kakovosti in učinkovitosti izvajanja dejavnosti posameznih izvajalcev,
- primerjavo in pozicioniranje posameznega izvajalca glede na ostale izvajalce,
- ugotavljanje odstopanja posameznega izvajalca,
- identifikacijo razlogov za odstopanje in možnosti za izboljšanje.

UPORABNOST PRIMERJALNE ANALIZE NA PODROČJU GOSPODARSKIH JAVNIH SLUŽB

Zagotavljanje javnih storitev poteka v nekonkurenčnem okolju naravnega monopola. Izvajalci so v svojem organizacijskem okviru pogosto podvrženi različnim tržnim nepravilnostim ter vplivu državne in lokalne politike. Odsotnost konkurenčnih mehanizmov, ki bi zagotavljali samoregulacijo javnih služb, zahteva, da so v javnem sektorju prisotni posebni mehanizmi regulacije, ki naj bi preprečili izkoriščanje monopolnega položaja ter spodbujali zmanjševanje stroškov in učinkovito izvajanje javnih storitev. V praksi se v javnem sektorju kot orodje za celovito ugotavljanje učinkovitosti vse bolj uveljavlja primerjalna analiza.

Primerjalna analiza je sistematičen kontinuiran proces merjenja in primerjanja tehničnih in ekonomskih parametrov, ki jih pri zagotavljanju javnih storitev dosegajo posamezni izvajalci. Primerjalna analiza vključuje sklop aktivnosti, ki omogočajo določiti položaj ali status posameznega izvajalca v primerjavi z drugimi. S pomočjo primerjalne analize se tako ustvarja navidezno konkurenčno okolje, ki spodbuja učinkovitost izvajalcev.

PRIMERJALNA ANALIZA IZVAJANJA GOSPODARSKIH JAVNIH SLUŽB VARSTVA OKOLJA

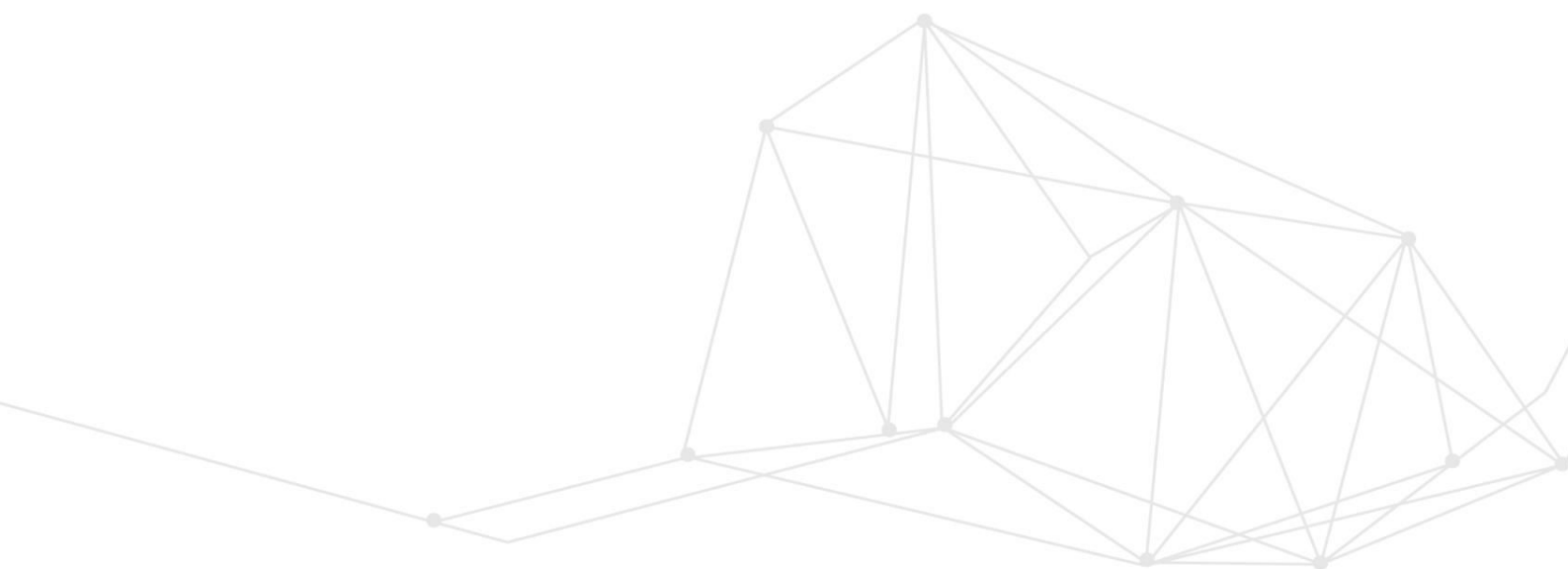
Primerjalna analiza izvajanja gospodarskih javnih služb varstva okolja je metodološko prilagojena opredeljenemu namenu t. j. evidentiranju in primerjavi ključnih tehničnih in ekonomskih pogojev izvajanja posameznih storitev, ki vplivajo na stroškovno ceno. Primerjalna analiza je zasnovana kot orodje za ugotavljanje razlik v pogojih izvajanja javnih storitev na posameznem oskrbovalnem območju, omogoča analizo in pojasnilo specifičnih lokalnih pogojev izvajanja.

Primerjava in pozicioniranje posameznega izvajalca glede na ostale izvajalce v primerljivi skupini omogoča vrednotenje izvajanja posameznega izvajalca z vidika učinkovitosti, kakovosti in zanesljivosti. Lokalne skupnosti lahko s pomočjo primerjalne analize presodijo, ali so stroški izvajanja javnih storitev optimalni in upravičeni, izvajalci pa lahko s pomočjo primerjalne analize prepoznajo možnosti za izboljšanje učinkovitosti ter zmanjšanje stroškov poslovanja.

Proučevanje učinkovitosti temelji na predpostavki, da bi morali biti izvajalci, ki izvajajo dejavnost v primerljivih pogojih, sposobni poslovati z enako stopnjo učinkovitosti, kot jo dosegajo drugi učinkoviti izvajalci (t. i. referenčni izvajalci). Razmerje med stroški in doseženo ravno storitev referenčnih izvajalcev določa mejno področje učinkovitosti skupine in s tem merilo za presojo (ne)učinkovitosti posameznega izvajalca.

**PRIMERJALNA ANALIZA IZVAJANJA
GOSPODARSKE JAVNE SLUŽBE
OSKRBE S PITNO VODO ZA LETO
2019**

PRIMERJALNA ANALIZA IZVAJANJA GOSPODARSKE JAVNE SLUŽBE OSKRBE S PITNO VODO ZA LETO 2019

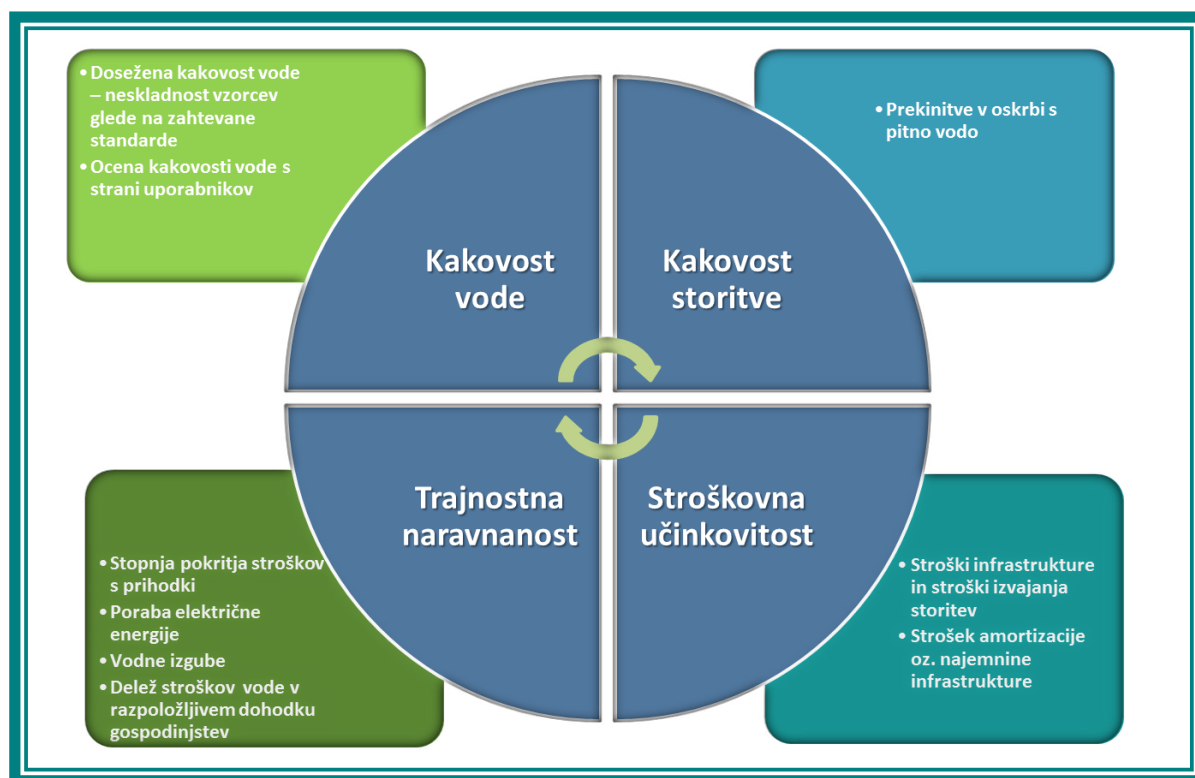
PODROČJA PRIMERJALNE ANALIZE IZVAJANJA OSKRBE S PITNO VODO

Za izvedbo primerjalne analize je bil izdelan anketni vprašalnik, ki poleg osnovnih podatkov o izvajalcu javne službe vključuje naslednja ključna področja:

- splošne podatke o izvajanju javne službe oskrbe s pitno vodo;
- podatke o vodnih virih in oddaji vode iz vodovodnih sistemov v upravljanju;
- karakteristične podatke o izvajanju javne službe;
- podatke o postopkih obdelave in priprave vode;
- podatke o zaposlenih;
- podatke o področjih zunanjega izvajanja;
- podatke o poslovanju na ravni podjetja in dejavnosti oskrbe s pitno vodo;
- kalkulacijo cen storitve oskrbe s pitno vodo;
- podatke o obračunski, potrjeni in zaračunani ceni storitve oskrbe s pitno vodo.

SLIKA 2

Področja primerjalne analize izvajanja oskrbe s pitno vodo

Vir: Inštitut za javne službe, 2020.

PRIDOBIVANJE PODATKOV IN REZULTATI PRIMERJALNE ANALIZE

Za zbiranje podatkov o ključnih in pojasnjevalnih parametrih in stroških izvajanja storitev je bil izdelan programsko nadgrajen vprašalnik in 28. 4. 2020 posredovan izvajalcem javne službe oskrbe s pitno vodo, ki so člani Zbornice komunalnega gospodarstva. Rezultati prve primerjalne analize so bili posredovani izvajalcem 8. 9. 2020 in vizualno prikazani na portalu primerjalne analize. Po uskladitvi podatkov in vključitvi novih izvajalcev je bila izvedena nova primerjalna analiza in na tej osnovi izdelano končno poročilo.

PODATKI O IZVAJALCIH OSKRBE S PITNO VODO, VKLJUČENIH V PRIMERJALNO ANALIZO

Vprašalnik o izvajanju gospodarske javne službe oskrbe s pitno vodo je bil obravnavan in dopolnjen v okviru delovne skupine in posredovan 65 izvajalcem oskrbe s pitno vodo. Do 24. 7. 2020 je izpolnjene vprašalnike posredovalo 44 izvajalcev, ki so vključeni v zaključno primerjalno analizo. V analizo so vključene dopolnitve, ki so jih izvajalci posredovali do 2. 11. 2020.

V zvezi s podatki o izvajanju oskrbe s pitno vodo je treba izpostaviti, da iz pregleda izpolnjenih vprašalnikov izhaja, da se evidence o oskrbovalnih sistemih ponekod še vzpostavljajo in so v nekaterih primerih še nepopolne. Izvajalci, ki ne vodijo oz. še nimajo v celoti vzpostavljenih evidenc o vseh anketiranih tehničnih in ekonomskih področjih, v analizo teh področij niso vključeni.

Vprašalnik vključuje določene kontrolne podatke, ki omogočajo oceno zanesljivosti in točnosti posredovanih podatkov. Pri nekaterih izvajalcih se kontrolni podatki razlikujejo in dodatno preverjanje je pokazalo, da gre ponekod za določeno stopnjo ocene podatkov, ker natančne evidence izvajalci še niso vzpostavili, pogosto pa so razlog tudi metodološko različni načini zbiranja in opredeljevanja podatkov znotraj posameznih služb izvajalca.

REPREZENTATIVNOST PRIMERJALNE ANALIZE ZA PODROČJE OSKRBE S PITNO VODO

Število izvajalcev vključenih v analizo predstavlja 50,0 % vseh izvajalcev oskrbe s pitno vodo v Sloveniji². V analizo vključeni izvajalci so v letu 2019 s pitno vodo v celoti ali delno oskrbovali 153 občin s skupno 1.579.364 prebivalcev, kar predstavlja 83,2 % prebivalcev in 72,2 % vseh občin v Republiki Sloveniji (RS).

---

² V Sloveniji je leta 2019 obvezno občinsko gospodarsko javno službo oskrbe s pitno vodo izvajalo 88 s strani občin izbranih izvajalcev. Vir: Ministrstvo za okolje in prostor, oktober 2020.

Glede na statistične podatke (SURS, 2020), so v analizo vključeni izvajalci v letu 2019 načrpali 85,7 % in zagotovili 84,1 % prodanih količin pitne vode v Sloveniji ter upravljali 57,2 % vsega vodovodnega omrežja v državi.

TABELA 1

Podatki o izvajalcih oskrbe s pitno vodo, vključenih v primerjalno analizo

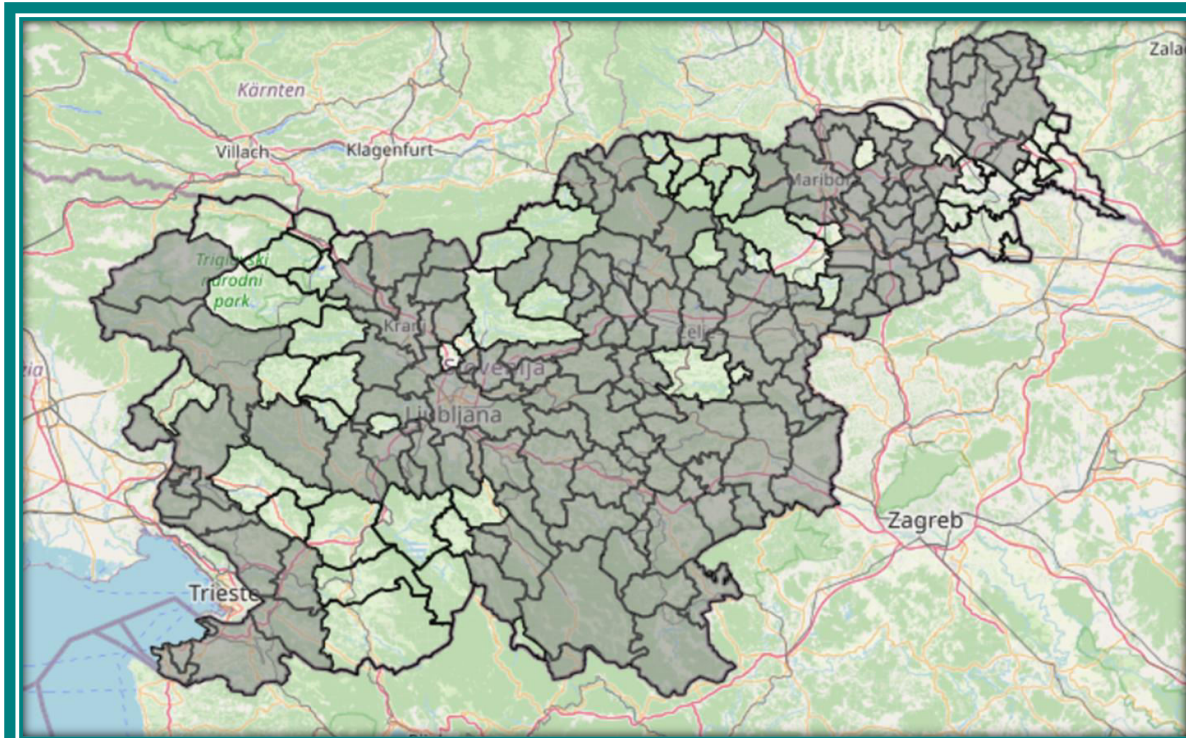
Karakteristični podatki	Izvajalci vključeni v analizo	Povprečje	Delež vzorca glede RS (%)
Število izvajalcev vključenih v analizo	44		50,0
Število oskrbovanih občin	153	3	72,2
Število oskrbovanih prebivalcev	1.579.364	35.895	83,2
Količina načrpane vode [v m ³]	145.990.584	3.317.968	85,7
Količina prodane vode [v m ³]	98.801.901	2.245.498	84,1
Dolžina vodovodnega omrežja (v km)	19.180	436	57,2

Vir: SURS, MOP, Inštitut za javne službe, 2020.

Podrobnejši pregled občin, ki jih oskrbujejo izvajalci, vključeni v analizo, je razviden iz grafičnega prikaza. Občine, ki so vključene v primerjalno analizo, so na naslednji sliki sivo obarvane.

SLIKA 3

Občine, v katerih v analizo vključeni izvajalci izvajajo javno službo oskrbe s pitno vodo

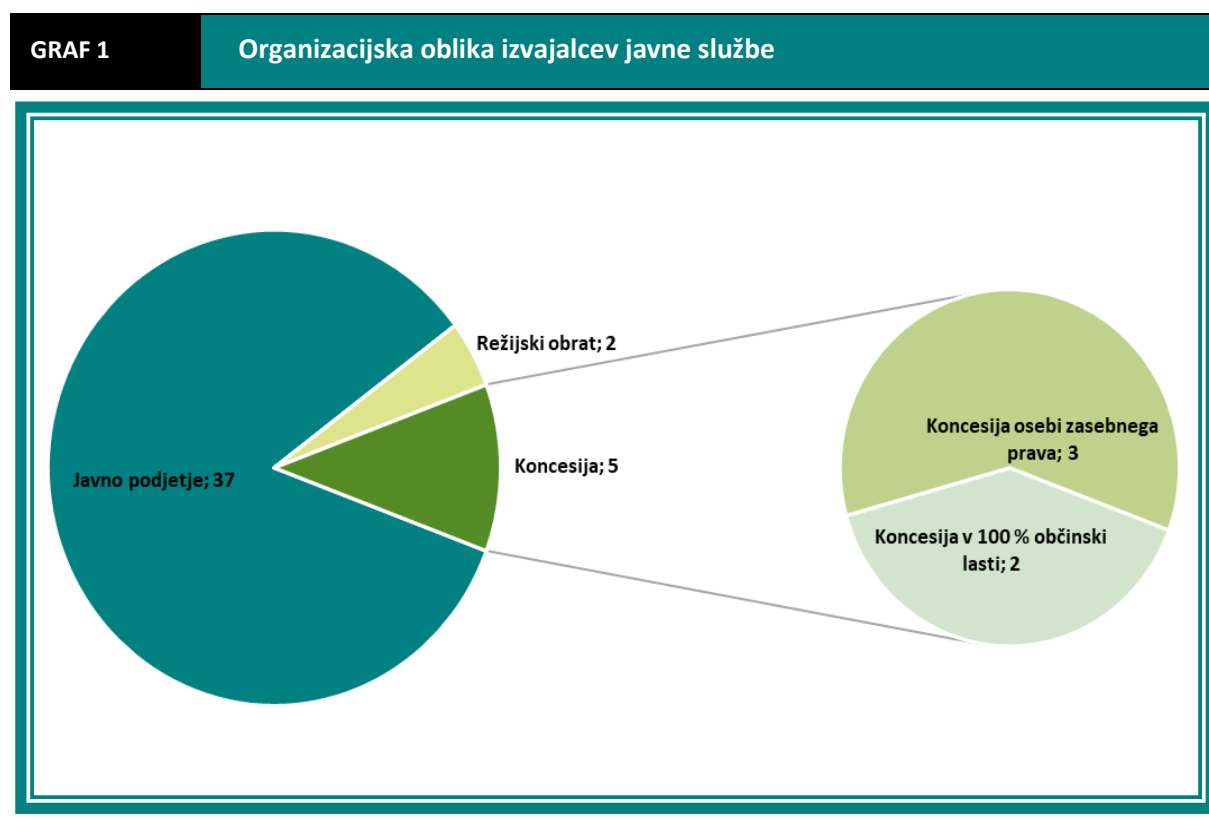

Vir: SURS, Inštitut za javne službe, 2020.

Povzamemo lahko, da gre za reprezentativen vzorec, na podlagi katerega lahko predpostavimo, da so splošni rezultati primerjalne analize reprezentativni za celotno področje oskrbe s pitno vodo v Sloveniji.

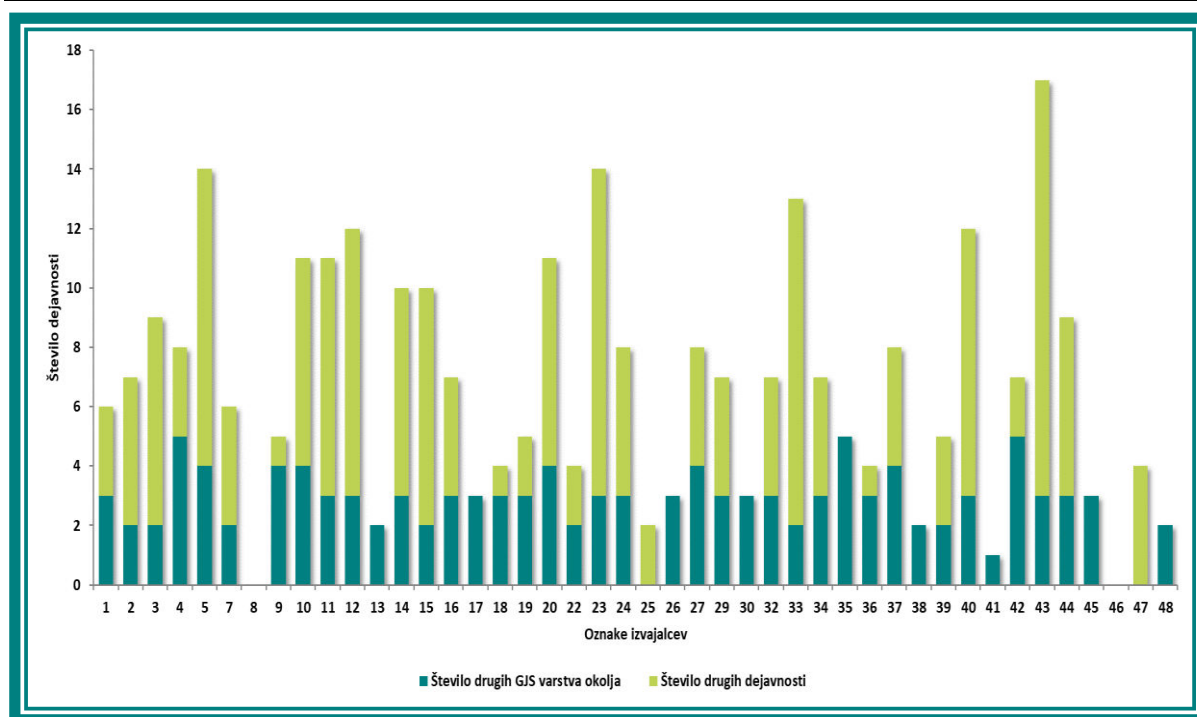
Organizacijska oblika izvajalcev

Glede na organizacijsko obliko v analizi prevladujejo javna podjetja (84,1 %). Pet izvajalcev (11,4 %) izvaja javno službo na podlagi koncesije, od tega sta dve podjetji v izključni lasti občine. Dva izvajalca (4,5 %) izvajata javno službo v obliki režijskega obrata.

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

Podjetja izvajajo tudi druge javne službe varstva okolja in različne dejavnosti tržnega značaja, kar s stroškovnega vidika vpliva na razporeditev posrednih proizvodnih in splošnih stroškov na različne dejavnosti.

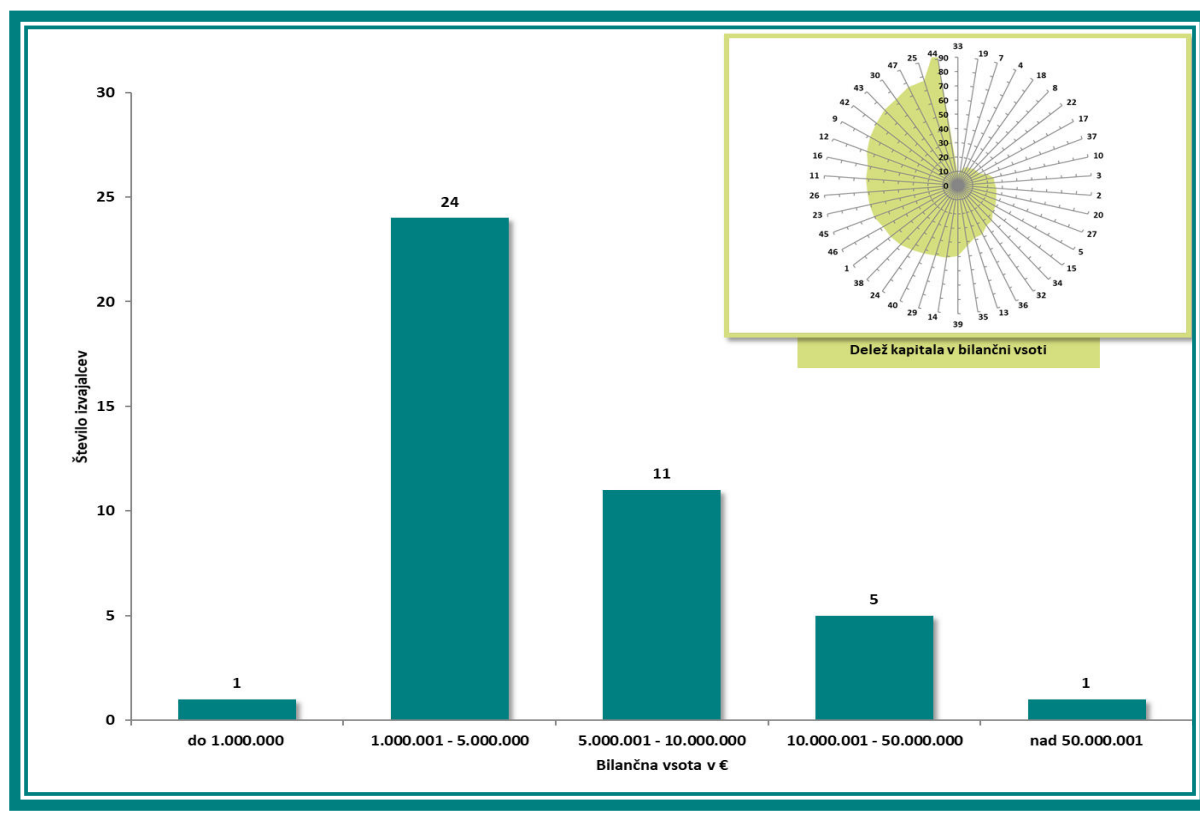

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

Velikost analiziranih izvajalcev

Bilančna vsota in s tem obseg sredstev, s katerimi razpolagajo izvajalci, se v analizirani skupini zelo razlikuje. Največ analiziranih izvajalcev (57,1 %) razpolaga z bilančno vsoto v obsegu od 1 do 5 mio EUR, sledi skupina z bilančno vsoto med 5 in 10 mio EUR. Povprečna bilančna vsota analiziranih izvajalcev je konec leta 2019 znašala 9,7 mio EUR.

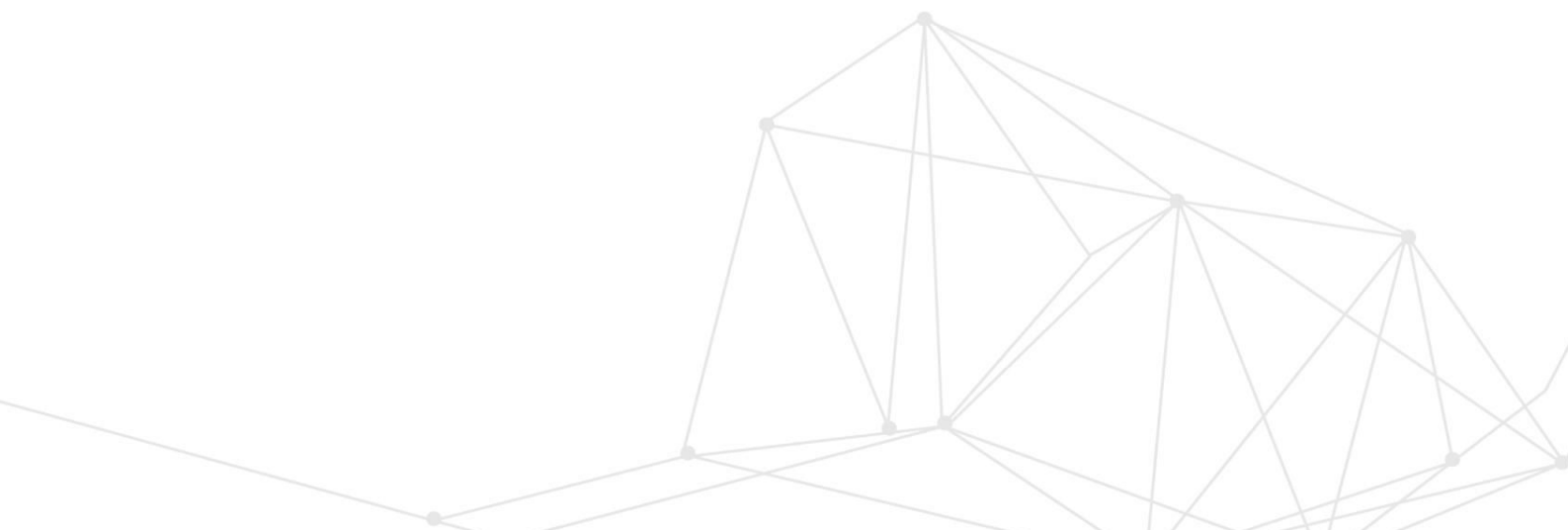
Kapitalska moč izvajalcev je zelo različna. Delež kapitala v bilančni vsoti se pri analiziranih podjetjih giblje od 7,5 % do 100 % in v povprečju znaša 44,1 %.

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

KLJUČNI KRITERIJI IZVAJANJA OSKRBE S PITNO VODO

KLJUČNI KRITERIJI IZVAJANJA OSKRBE S PITNO VODO

SPLOŠNA DOLOČILA GLEDE OBLIKOVANJA CEN JAVNIH STORITEV

Cena izvajanja storitev javne službe oskrbe s pitno vodo je sestavljena iz dveh delov:

- dela, ki predstavlja stroške javne infrastrukture (omrežnina), in
- dela, ki predstavlja stroške opravljanja javne službe (vodarina).

Izhodišče za oblikovanje cen so standardi in ukrepi za opravljanje posamezne javne službe, ki jih opredeljujejo državni in občinski predpisi. Za oblikovanje cen je treba določiti obseg in vrednost javne infrastrukture, ki se uporablja za opravljanje javnih služb, ter donos na vložena poslovna sredstva izvajalca.

Za opredelitev upravičenih stroškov javne storitve je treba opredeliti tudi stopnjo izkoriščenosti javne infrastrukture ter delež javne infrastrukture, ki se uporablja za javno službo in za posebne storitve.

Izvajalec lahko v soglasju z lastnikom javne infrastrukture z uporabo javne infrastrukture opravlja posebne storitve, pri čemer ne sme ustvarjati negativne razlike med prihodki in odhodki, ki izvirajo iz tega naslova.

Stroški omrežnine

Uredba MEDO opredeljuje, da omrežnina vključuje:

- stroške amortizacije ali najema osnovnih sredstev in naprav, ki so javna infrastruktura;
- stroške zavarovanja infrastrukture javne službe;
- stroške odškodnin, ki vključujejo odškodnine za služnost in povzročeno škodo, povezano z gradnjo, obnovo in vzdrževanjem infrastrukture javne službe;
- stroške obnove in vzdrževanja priključkov na javni vodovod v obsegu nalog izvajalca javne službe oskrbe s pitno vodo v skladu s predpisom, ki ureja oskrbo s pitno vodo;
- stroške nadomestil za zmanjšanje dohodka iz kmetijske dejavnosti v skladu s predpisi, ki urejajo nadomestilo za zmanjšanje dohodka iz kmetijske dejavnosti zaradi prilagoditve ukrepom vodovarstvenega režima;
- plačilo za vodno pravico v skladu s predpisi, ki urejajo vode, in
- odhodke financiranja v okviru stroškov omrežnine, ki vključujejo obresti in druge stroške, povezane z dolžniškim financiranjem gradnje ali obnove infrastrukture javne službe oskrbe s pitno vodo. Pri tem se upošteva višina stroškov na podlagi podpisanih pogodb.

Občina za opravljanje javne službe izvajalcem obračunava najemnino za vso javno infrastrukturo, ki je potrebna za opravljanje posamezne javne službe in jo ima občina v lasti ali finančnem najemu, najmanj v višini obračunane amortizacije za vso javno infrastrukturo.

Na uporabnike storitev gospodarske javne službe se lahko prenese le tisti del najemnine, ki jo občina za uporabo javne infrastrukture zaračuna izvajalcem in je sorazmeren z deležem zmogljivosti javne infrastrukture, ki je namenjena uporabnikom storitev gospodarske javne infrastrukture.

Omrežnina se določi na letni ravni in se uporabnikom obračunava glede na zmogljivost priključkov, določeno s premerom vodomera in z upoštevanjem faktorjev omrežnine, ki jih določa Uredba MEDO. V večstanovanjskih stavbah, v katerih posamezne stanovanjske enote nimajo obračunskih vodomero, se za vsako stanovanjsko enoto obračuna omrežnina za priključek s faktorjem omrežnine 1 (DN vodomera manjši ali enak DN 20 - minimalni vodomer).

Stroški opravljanja storitev

Stroški opravljanja storitev (vodarina) so tisti del cene, ki krije upravičene stroške, ki jih je mogoče povezati z opravljanjem storitev javne službe oskrbe s pitno vodo. Vodarina vključuje naslednje skupine stroškov:

- neposredne stroške materiala in storitev;
- neposredne stroške dela;
- druge neposredne stroške;
- splošne (posredne) proizvodne stroške, ki vključujejo stroške materiala, amortizacije poslovno potrebnih osnovnih sredstev, storitev in dela;
- splošne nabavno-prodajne stroške, ki vključujejo stroške materiala, amortizacije poslovno potrebnih osnovnih sredstev, storitev in dela;
- splošne upravne stroške, ki vključujejo stroške materiala, amortizacije poslovno potrebnih osnovnih sredstev, storitev in dela;
- obresti zaradi financiranja opravljanja storitev javne službe;
- neposredne stroške prodaje;
- stroške vodnega povračila za prodano pitno vodo in za vodne izgube do dopustne ravni vodnih izgub v skladu s predpisom, ki ureja oskrbo s pitno vodo;
- druge poslovne odhodke in
- donos na poslovno potrebna sredstva izvajalca.

Donos na poslovna sredstva, ki so neposredno potrebna za izvajanje storitev javne službe, je z Uredbo MEDO omejen in ne sme presegati 5 %. Uredba tudi določa, da globe, reprezentanca, sponzorstva in donacije niso upravičen kalkulativen element storitve javne službe.

Vodarina se uporabnikom storitev oskrbe s pitno vodo, pri katerih se poraba ugotavlja z obračunskim vodomero, obračunava glede na dobavljeno količino pitne vode v m³.

PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE OSKRBE S PITNO VODO

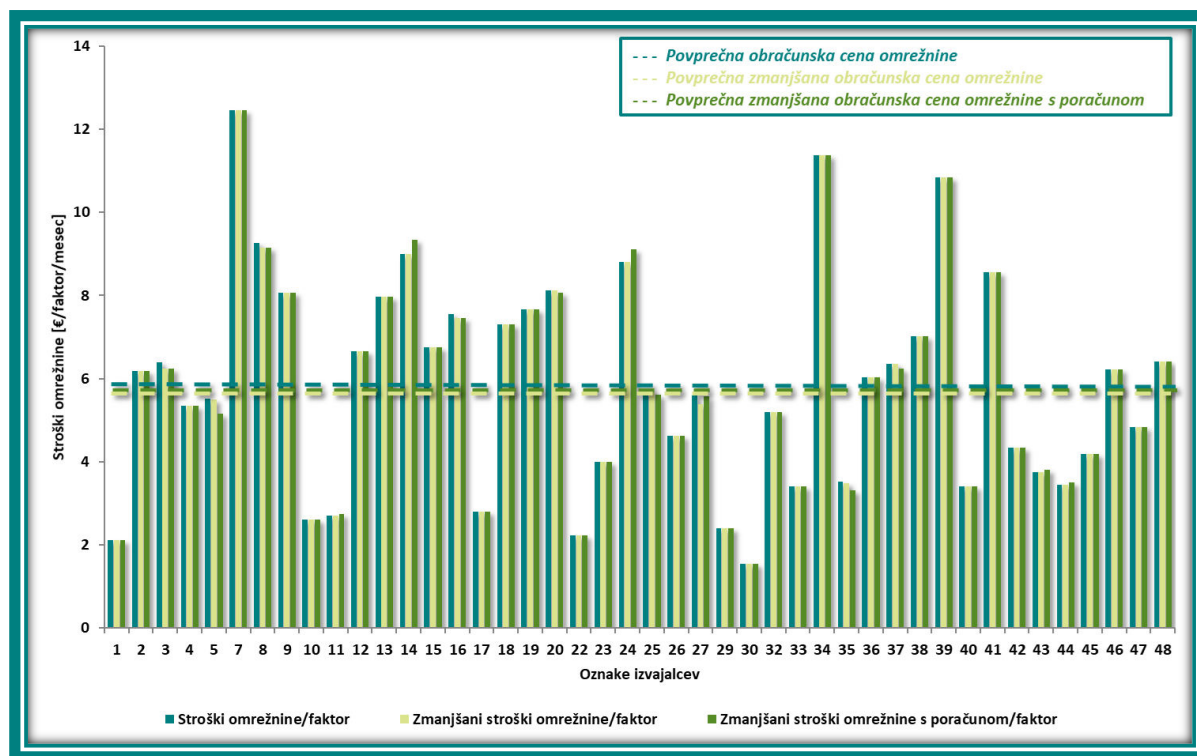
Anketni vprašalnik je med podatki o poslovanju izvajalca javne službe vključeval izkaz poslovnega izida izvajalca javne službe in dejavnosti oskrbe s pitno vodo ter kalkulacijo lastne cene storitve oskrbe s pitno vodo, pripravljeno skladno z določili Uredbe MEDO. V nadaljevanju je ločeno podana analiza stroškov javne infrastrukture in stroškov opravljanja storitev.

PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV JAVNE INFRASTRUKTURE - OMREŽNINE

Omrežnina predstavlja del cene storitve javne službe oskrbe s pitno vodo in vključuje stroške javne infrastrukture, ki se uporablja za zagotavljanje javne službe. Prevladujoči del omrežnine predstavljajo stroški amortizacije oz. najema osnovnih sredstev in naprav, ki so javna infrastruktura. Amortizacija javne infrastrukture se obračunava po stopnjah, ki jih določa Uredba MEDO. Tudi najemnina za infrastrukturo, ki jo občine za opravljanje javne službe zaračunavajo izvajalcem javne službe, mora biti oblikovana najmanj v višini obračunane amortizacije za vso javno infrastrukturo. Omrežnina se določi na letni ravni in se kot fiksni strošek uporabnikom obračunava glede na zmogljivost priključkov, določeno s premerom vodomera in z upoštevanjem faktorjev omrežnine, ki jih določa Uredba MEDO.

GRAF 4

Stroški javne infrastrukture - omrežnina

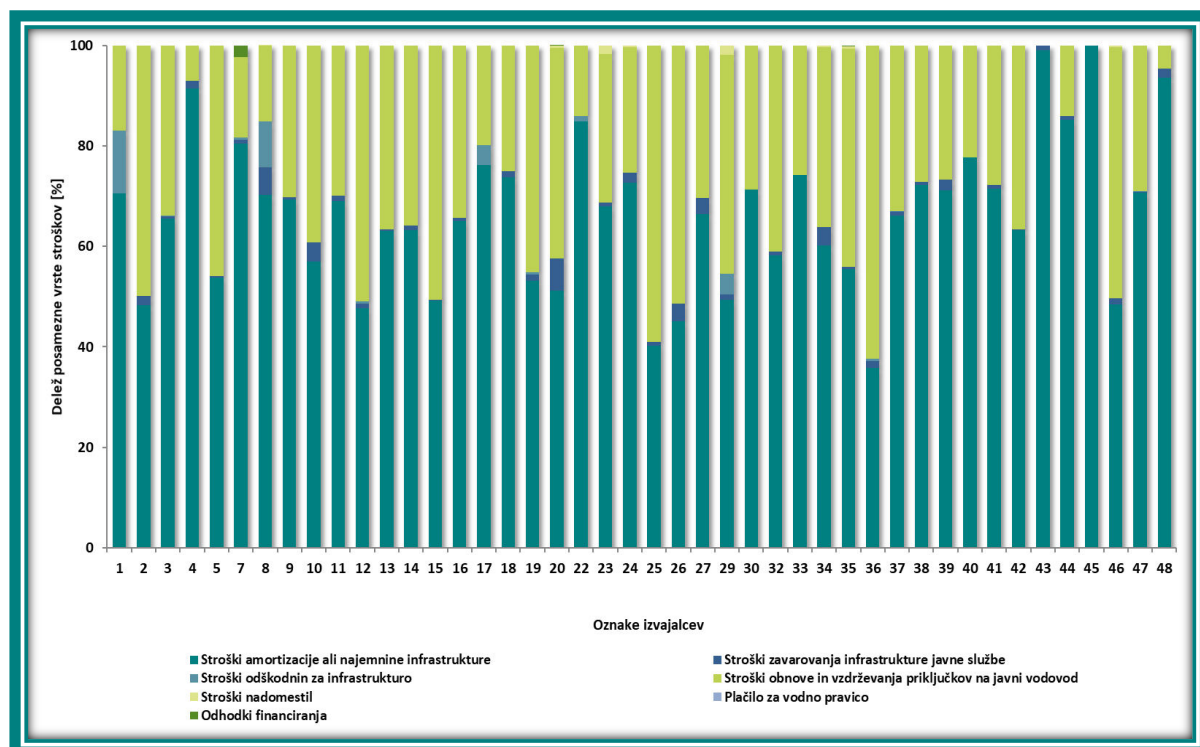
Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

V grafu so podani mesečni stroški omrežnine glede na faktor po posameznih izvajalcih. Obračunska cena omrežnine analiziranih izvajalcev se je v letu 2019 gibala od 1,5400 do 12,4557 EUR/faktor/mesec in v povprečju znašala 5,8697 EUR/faktor/mesec. Za posameznega izvajalca so v grafu primerjalno podani tudi zmanjšani stroški omrežnine. V primeru, da izvajalci v soglasju z lastnikom infrastrukture opravljajo storitve, ki niso obvezne storitve javne službe in pri tem uporabljajo javno infrastrukturo, se za prihodke posebnih storitev zmanjša lastna cena. Zmanjšana obračunska cena omrežnine je v povprečju znašala 5,8545 EUR/faktor/mesec. V letu 2019 so nekateri izvajalci izvedli poračun stroškov javne infrastrukture za preteklo obračunsko obdobje, kar vpliva na višino potrjene oz. zaračunane cene omrežnine. Obračunska cena omrežnine z upoštevanim poračunom je v povprečju znašala 5,8601 EUR/faktor/mesec.

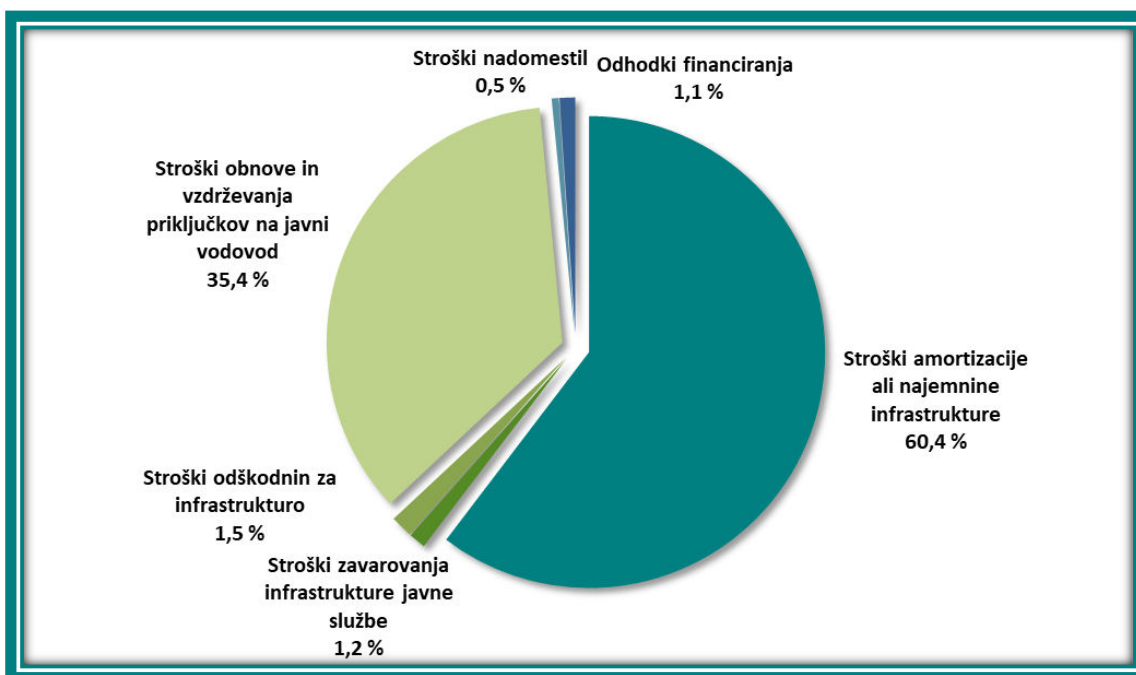
Višino omrežnine pojasnjuje struktura stroškov javne infrastrukture, ki so vključeni v omrežnino posameznega izvajalca. V strukturi prevladujejo stroški amortizacije oz. najemnine infrastrukture, njihov delež v povprečju znaša 60,4 % in se giblje v razponu od 35,7 do 100 %. Velike strukturne razlike so opazne tudi pri stroških obnove in vzdrževanja priključkov na javni vodovod. Veliko izvajalcev tega stroška nima vključenega v omrežnino, pri nekaterih predstavlja višji strukturni delež kot strošek amortizacije oz. najemnine. V povprečju stroški obnove in vzdrževanja priključkov pri analiziranih izvajalcih predstavljajo 35,4 % omrežnine.

GRAF 5

Struktura stroškov javne infrastrukture - omrežnine

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

STROŠKOVNA RAZVRSTITEV IZVAJALCEV GLEDE NA KLJUČNE KRITERIJE IZVAJANJA OSKRBE S PITNO VODO

Stroški javne infrastrukture in s tem obračunska lastna cena omrežnine so pomembno odvisni od prostorske urejenosti oskrbovalnega območja, predvsem gostote odjema ter značilnosti in stroškovne zahtevnosti vodovodnih sistemov, ki jih upravlja posamezni izvajalec, in zato tudi edina ustrezna osnova za presojo upravičenih cen. V nadaljevanju je izvedena primerjalna analiza stroškov javne infrastrukture glede na gostoto odjema na oskrbovalnem območju posameznega izvajalca.

Vpliv gostote odjema na stroške omrežnine

Gostota odjema, merjena z vsoto faktorjev omrežnine na kilometer vodovodnega omrežja, je pri analiziranih izvajalcih zelo različna in odvisna predvsem od tega, ali izvajalci oskrbujejo pretežno urbano ali ruralno območje.

Glede na vsoto faktorjev omrežnine na kilometer vodovodnega omrežja so izvajalci uskupinjeni v tri skupine:

- do 30 faktorjev omrežnine na kilometer vodovodnega omrežja (14 izvajalcev),
- od 30 do 50 faktorjev omrežnine na kilometer vodovodnega omrežja (15 izvajalcev),
- nad 50 faktorjev omrežnine na kilometer vodovodnega omrežja (15 izvajalcev).

Obračunska lastna cena omrežnine je po posameznih izvajalcih, uskupinjenih glede na gostoto odjema, razvidna iz naslednjega grafa. Za posamezno skupino izvajalcev je izračunana primerjalna vrednost, ki jo predstavlja povprečje skupine³. Za posamezno primerljivo skupino je izračunano in v grafu prikazano t. i. tolerančno območje v razponu $\pm 20\%$ od povprečne vrednosti.

Povprečne stroškovne cene izvajalcev znotraj posameznih skupin z večanjem števila faktorjev na kilometer vodovodnega omrežja značilno padajo. Opazni so večji stroškovni razponi znotraj prvih dveh skupin, kar vpliva na višino povprečne vrednosti.

GRAF 7

Stroškovna razvrstitev anketiranih izvajalcev glede na vsoto faktorjev omrežnine na kilometer vodovodnega omrežja

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

Povprečni stroški omrežnine znotraj posamezne skupine znašajo:

- v skupini z gostoto odjema do 30 faktorjev omrežnine na kilometer vodovodnega omrežja 6,5537 EUR/faktor/mesec;
- v skupini z gostoto odjema od 30 do 50 faktorjev omrežnine na kilometer vodovodnega omrežja 6,5264 EUR/faktor/mesec;
- v skupini z gostoto odjema nad 50 faktorjev omrežnine na kilometer vodovodnega omrežja 5,2430 EUR/faktor/mesec.

³ Pri tem je treba upoštevati, da so povprečne vrednosti skupin pod močnim vplivom ekstremnih vrednosti. Primerjalna analiza je omejena s številom analiziranih izvajalcev, z uskupinjevanjem pa se število izvajalcev v posamezni skupini zmanjša, s čimer se vpliv odstopajočih vrednosti na povprečje skupine poveča. Zaradi navedenih omejitev so izračunane povprečne vrednosti predvsem orientacijske narave.

Izvedena razvrstitev analiziranih izvajalcev omogoča presojo obračunskih lastnih cen omrežnine ob upoštevanju primerljivih pogojev izvajanja dejavnosti, ki prevladujoče vplivajo na stroške javne infrastrukture.

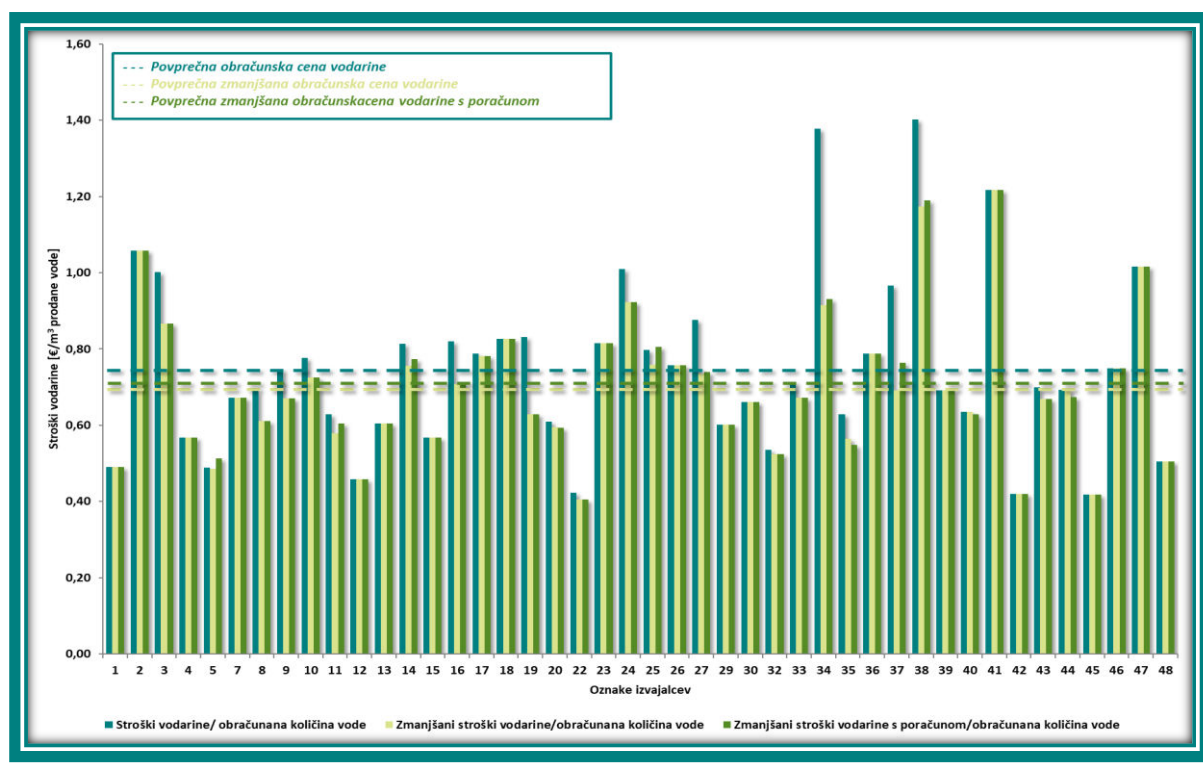
Za izvajalce, ki so razvrščeni izven tolerančnega območja in od povprečne vrednosti primerljive skupine odstopajo več kot $\pm 20\%$, je pri pojasnjevanju odstopanja treba upoštevati dosežene vrednosti pojasnjevalnih kriterijev, ki upoštevajo značilnosti in pogoje izvajanja oskrbe s pitno vodo, zanesljivost in kakovost oskrbe ter trajnost in razvojno naravnost, in so podrobneje analizirani v nadaljevanju projektne naloge.

PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV OPRAVLJANJA JAVNE SLUŽBE - VODARINE

Vodarina predstavlja del cene storitve javne službe oskrbe s pitno vodo in vključuje stroške opravljanja storitev. Vodarina je variabilni del cene, ki se uporabnikom obračunava glede na količino prodane vode.

GRAF 8

Stroški opravljanja storitev oskrbe s pitno vodo - vodarina

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

V grafu so prikazani povprečni stroški opravljanja storitev glede na obračunsko količino vode po posameznih izvajalcih. Obračunska cena vodarine se je pri analiziranih izvajalcih v letu 2019 gibala od 0,4189 do 1,4015 EUR/m³ in v povprečju znašala 0,7460 EUR/m³. Za posameznega izvajalca so v grafu primerjalno podani tudi stroški vodarine zmanjšani za prihodke posebnih

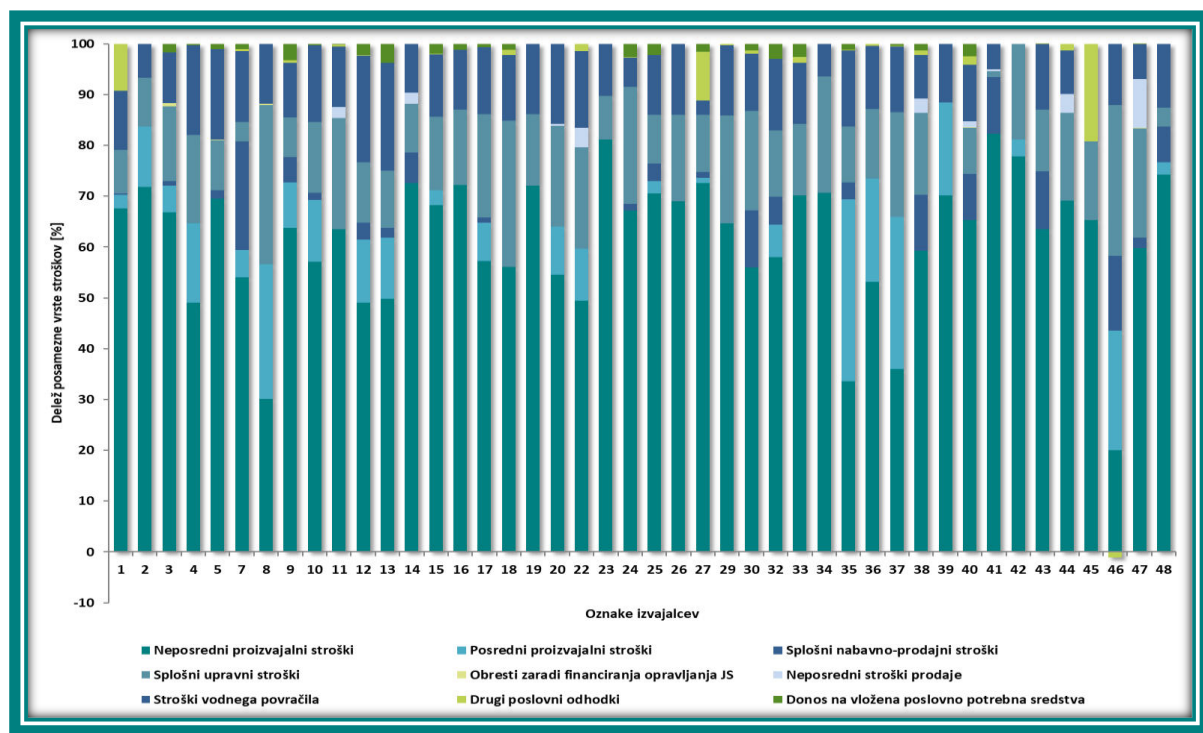
storitev. Zmanjšana obračunska cena vodarine je v povprečju znašala 0,6966 EUR/m³. Nekateri izvajalci so izvedli poračun stroškov vodarine za preteklo obračunsko obdobje, kar vpliva na višino potrjene oz. zaračunane cene vodarine. Povprečna obračunska cena vodarine z upoštevanim poračunom znaša 0,7007 EUR/m³.

Podrobnejša analiza stroškov vodarine je pokazala, da se posamezni elementi kalkulacije cene med izvajalci zelo razlikujejo, tako vrednostno kot strukturno, kar kaže na različne pristope pri evidentiranju in razporejanju stroškov.

Neposredni proizvodni stroški, ki predstavljajo največji strukturni delež stroškov vodarine, se gibljejo od 20,1 do 82,3 %, povprečno 52,5 %. Delež posrednih proizvodnih stroškov se giblje od 0 do 35,8 % in povprečno predstavlja 12,8 % stroškov vodarine. Delež splošnih upravnih stroškov se giblje od 0 do 31,4 %, povprečno 15,9 %, delež stroškov vodnega povračila se giblje med 0 in 21,3 %, povprečno 12,1 %, delež splošnih nabavno-prodajnih stroškov se giblje od 0 do 21,3 %, povprečno 4,3 %, delež neposrednih stroškov prodaje se giblje od 0 do 9,6 %, povprečno 1,1 %, donos na vložena sredstva izvajalca pa predstavlja od 0 do 3,7 % stroškov vodarine, povprečno pa 1,0 %.

GRAF 9

Struktura stroškov opravljanja storitev oskrbe s pitno vodo

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

Predpostavljamo lahko, da izvajalci, ki izvajajo različne dejavnosti, tiste aktivnosti, ki jih posamezne službe izvajajo za več dejavnosti, razporejajo med dejavnosti s pomočjo ključev in jih nato uvrščajo med posredne ali splošne stroške. Nekateri izvajalci, ki izvajajo dejavnost oskrbe na področju več občin, že na izvoru razporejajo stroške na občine. Pri tovrstnem

razporejanju je značilen nizek strukturni delež neposrednih stroškov in sorazmerno višji delež posrednih in splošnih stroškov.

Vpliv količine odjema na stroške vodarine

Tako kot stroški javne infrastrukture so tudi stroški opravljanja storitev in s tem obračunska cena vodarine pomembno odvisni od prostorske urejenosti oskrbovalnega območja, stroškovne zahtevnosti vodovodnih sistemov ter zanesljivosti in kakovosti izvajanja oskrbe s pitno vodo. Značilnosti vodovodnih sistemov, ki jih upravlja posamezni izvajalec, pogojujejo gostoto in strukturo odjema, kar posledično vpliva na prodano količino vode. V nadaljnji analizi sta količina in gostota odjema upoštevana kot obračunana količina vode in število faktorjev na kilometer omrežja ter analiziran vpliv na višino stroškovne cene.

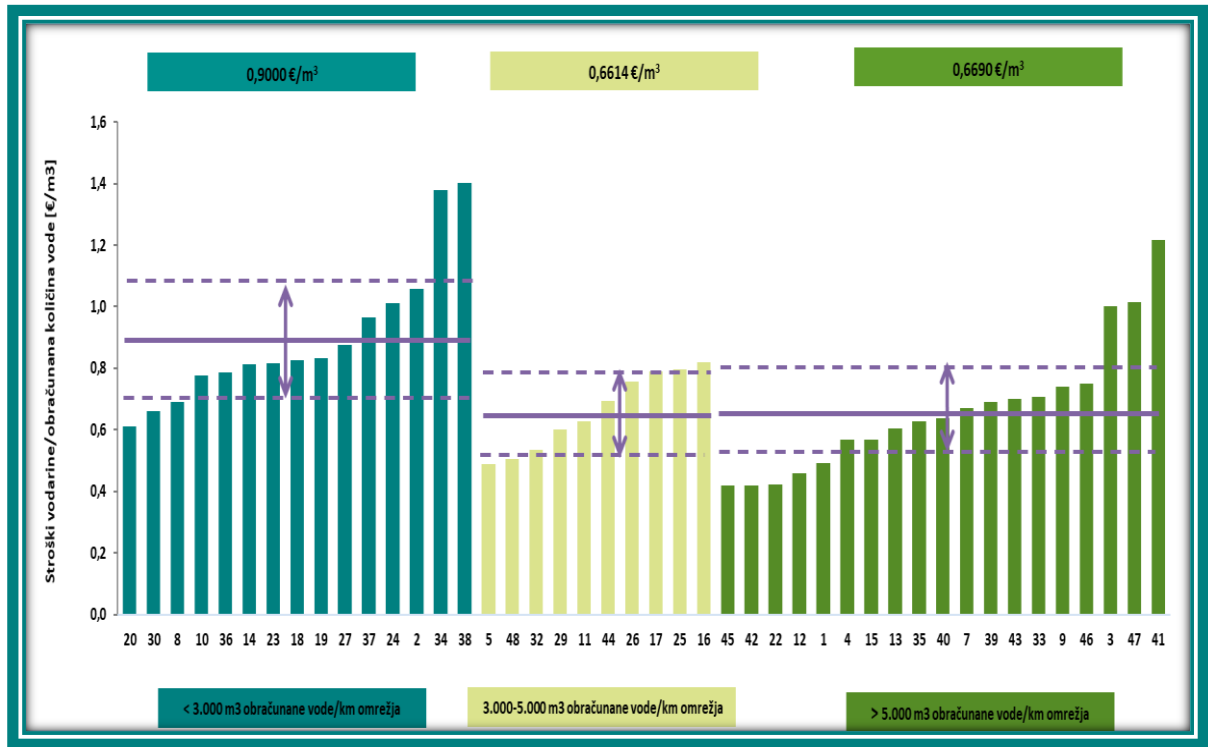
Izvajalci so v analizi glede na obračunano količino vode na kilometer omrežja uskupinjeni v tri skupine:

- do 3.000 m³ letno obračunane vode na kilometer vodovodnega omrežja (15 izvajalcev),
- od 3.000 do 5.000 m³ letno obračunane vode na kilometer vodovodnega omrežja (10 izvajalcev),
- nad 5.000 m³ letno obračunane vode na kilometer vodovodnega omrežja (19 izvajalcev).

Povprečne stroškovne cene znotraj posamezne skupine znašajo:

- do 3.000 m³ letno obračunane vode na kilometer vodovodnega omrežja 0,9000 €/m³,
- od 3.000 do 5.000 m³ letno obračunane vode na kilometer vodovodnega omrežja 0,6614 €/m³;
- nad 5.000 m³ letno obračunane vode na kilometer vodovodnega omrežja 0,6690 €/m³.

Povprečne stroškovne cene vodarine posameznih skupin z večanjem obsega prodane vode na kilometer vodovodnega omrežja značilno padajo. Iz grafa je razviden večji odklon navzgor dveh vrednosti v prvi skupini in tri izstopajoče vrednosti v zadnji skupini, kar vpliva na povprečne stroškovne cene navedenih skupin.

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

V analizi vpliva gostote odjema na stroške vodarine so izvajalci glede na število faktorjev omrežnine na kilometer omrežja uskupinjeni v tri skupine:

- do 30 faktorjev omrežnine na kilometer vodovodnega omrežja (14 izvajalcev);
- od 30 do 50 faktorjev omrežnine na kilometer vodovodnega omrežja (15 izvajalcev);
- nad 50 faktorjev omrežnine na kilometer vodovodnega omrežja (15 izvajalcev).

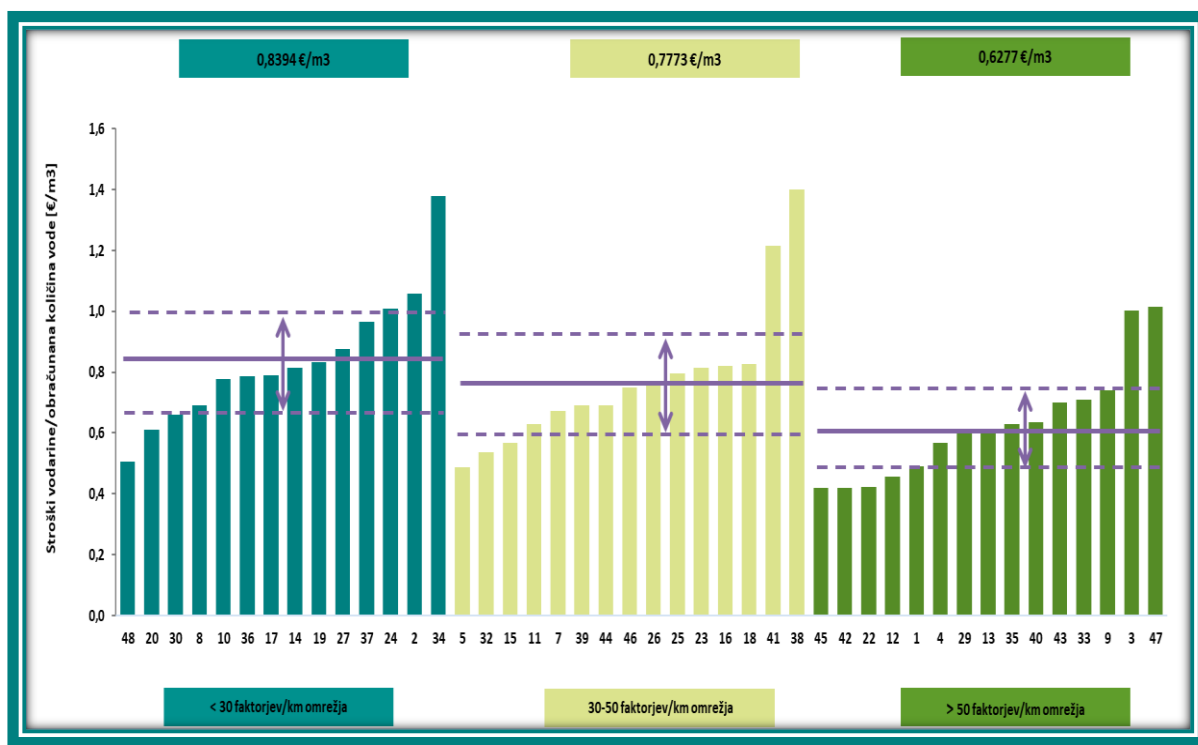
Povprečne stroškovne cene znotraj posamezne skupine znašajo:

- do 30 faktorjev omrežnine na kilometer vodovodnega omrežja 0,8394 €/m³,
- od 30 do 50 faktorjev omrežnine na kilometer vodovodnega omrežja 0,7773 €/m³;
- nad 50 faktorjev omrežnine na kilometer vodovodnega omrežja 0,6277 €/m³.

Iz primerjalnega grafa je razvidno, da stroškovna cena vodarine z večanjem gostote odjema značilno pada. Opazen je večji odklon vrednosti navzgor v prvi skupini ter dva odklona od povprečne vrednosti v drugi skupini.

GRAF 11

Stroškovna razvrstitev anketiranih izvajalcev glede na število faktorjev omrežnine na kilometer vodovodnega omrežja

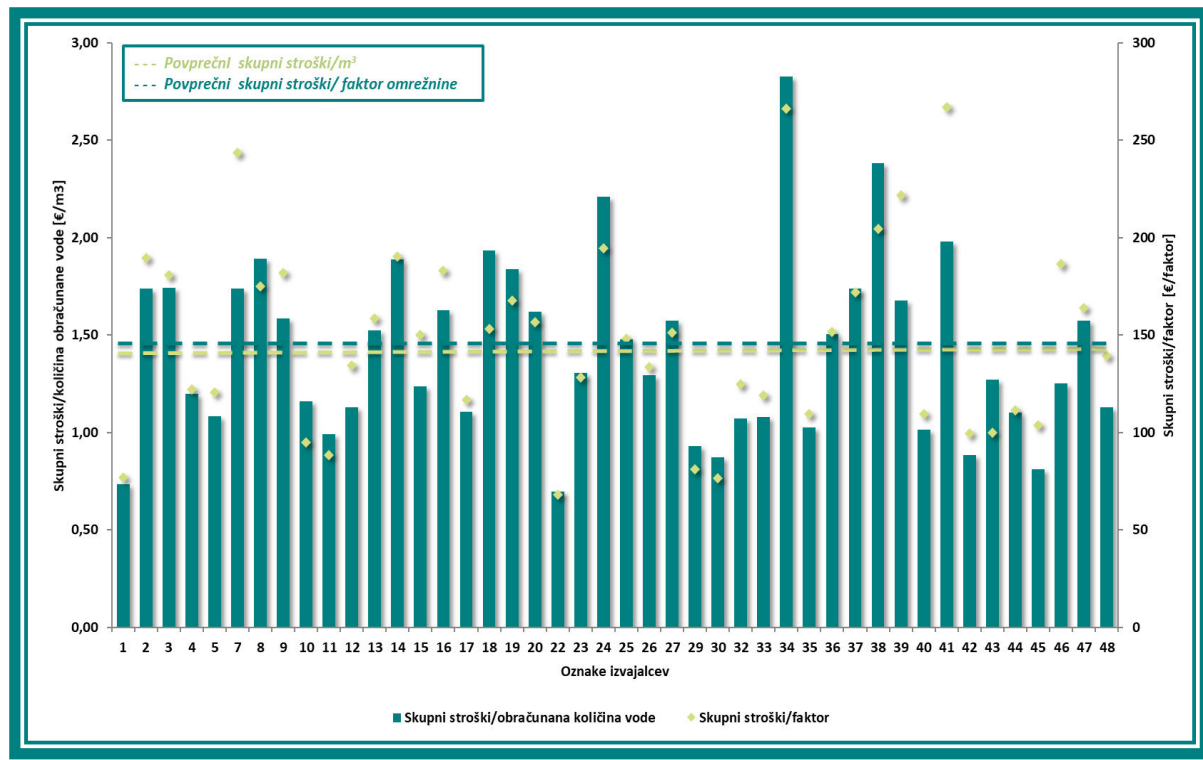
Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

Izvedena razvrstitev analiziranih izvajalcev omogoča presojo obračunskih lastnih cen vodarine ob upoštevanju primerljivih pogojev izvajanja dejavnosti. Za izvajalce, ki so razvrščeni izven tolerančnega območja in od povprečne vrednosti primerljive skupine odstopajo več kot $\pm 20\%$, je pri pojasnjevanju odstopanja potrebno upoštevati dosežene vrednosti pojasnjevalnih kazalnikov, ki upoštevajo značilnosti in pogoje izvajanja oskrbe pitne vode, zanesljivost in kakovost oskrbe ter trajnost in razvojno naravnost in so podrobneje analizirani v nadaljevanju projektne naloge.

PRIMERJALNA ANALIZA SKUPNIH STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE

V nadaljevanju so analizirani tudi skupni stroški izvajanja javne službe, ki vključujejo stroške omrežnine in stroške vodarine.

Skupni stroški analiziranih izvajalcev se na faktor omrežnine gibljejo od 68,1598 do 266,9929 EUR/faktor, povprečno 148,0319 EUR/faktor. Skupni stroški glede na obračunano količino vode pa se gibljejo med 0,6951 in 2,8275 EUR/m³, povprečno 1,4191 EUR/m³.

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

PRIMERJAVA STROŠKOV OSKRBE S PITNO VODO V LETIH 2018 IN 2019

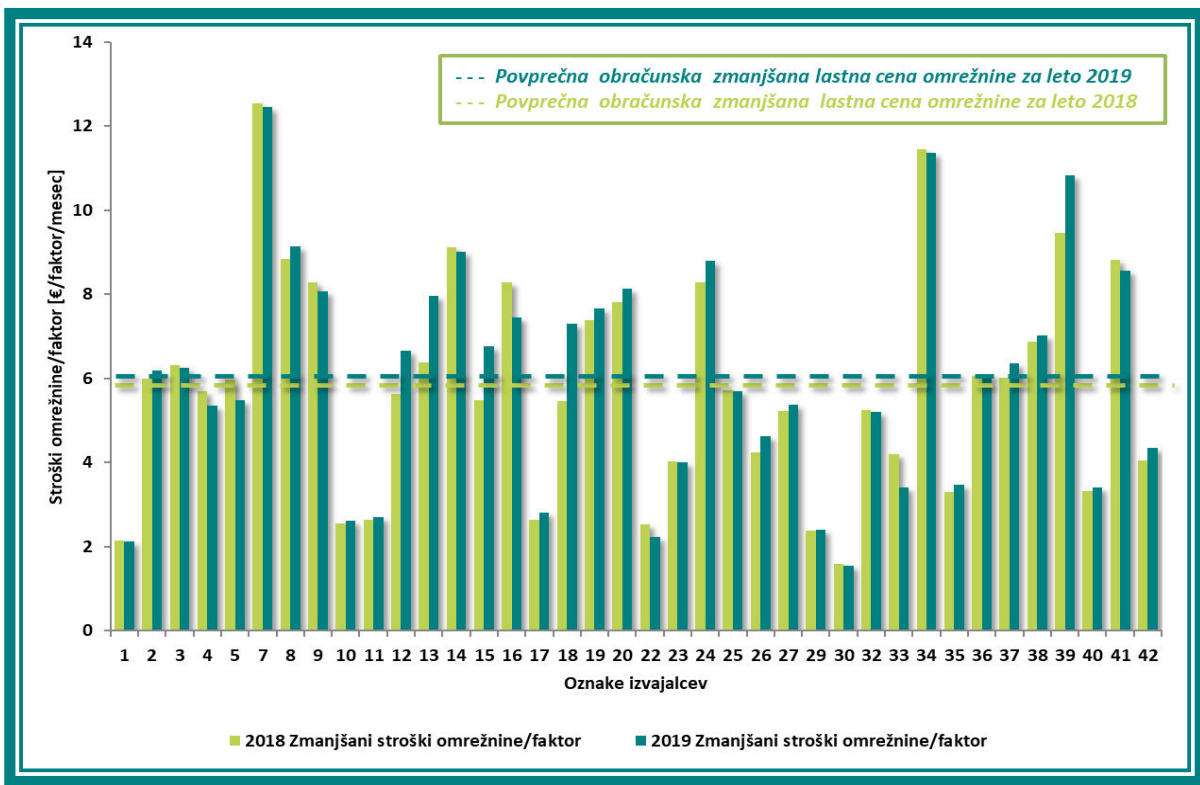
Za izvajalce, ki so sodelovali v primerjalni analizi izvajanja oskrbe s pitno vodo za leti 2018 in 2019, je v nadaljevanju podana primerjava obračunske lastne cene javne infrastrukture - omrežnine in obračunske cene izvajanja storitev - vodarine za obe leti.

Obračunska lastna cena omrežnine, zmanjšana za prihodke od posebnih storitev, se je v letu 2019 glede na leto 2018 pri analiziranih izvajalcih spreminjala zelo različno, od 18,8 % znižanja do 33,8 % povečanja. V povprečju se je zmanjšana obračunska cena omrežnine pri analiziranih izvajalcih povečala za 3,1 %.

Tudi obračunska lastna cena vodarine, zmanjšana za prihodke od posebnih storitev, se je v letu 2019 glede na leto 2018 pri izvajalcih spreminjala zelo različno, od 34,0 % znižanja do 21,9 % povečanja. V povprečju se je zmanjšana obračunska cena vodarine pri analiziranih izvajalcih znižala za 0,8 %.

GRAF 13

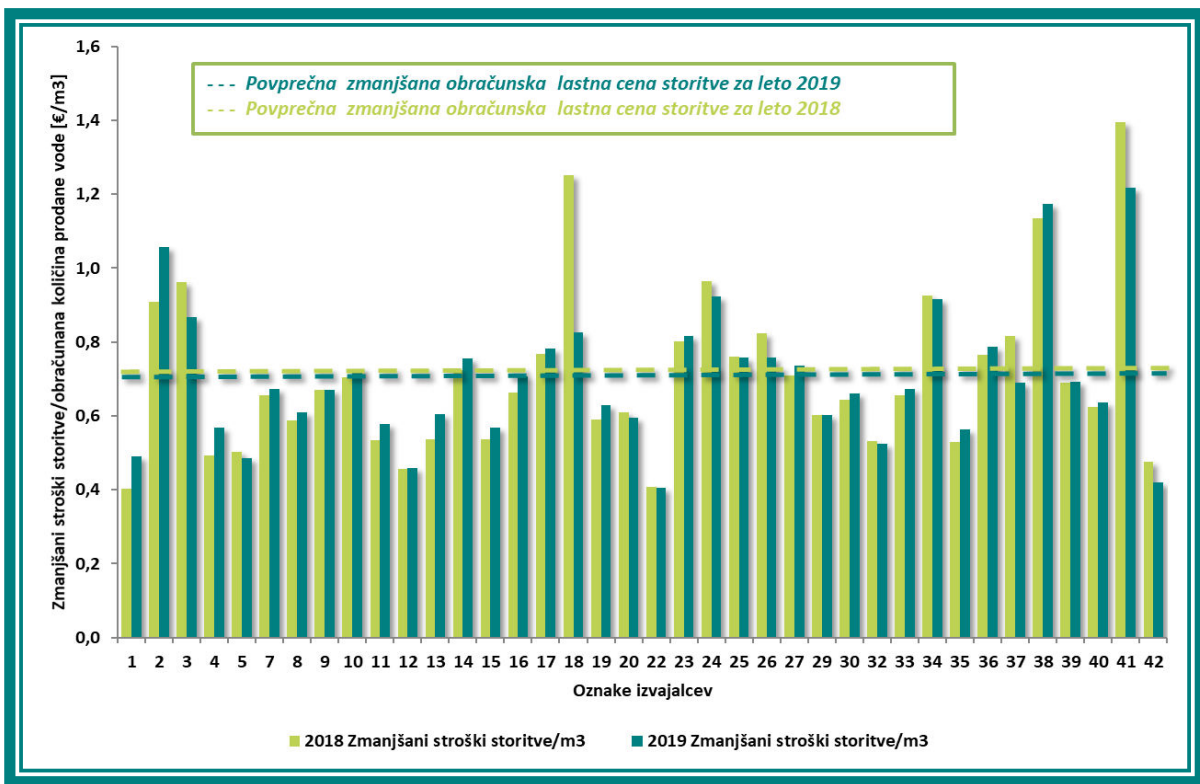
Primerjava stroškov javne infrastrukture - omrežnine za leti 2018 in 2019

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

GRAF 14

Primerjava stroškov izvajanja storitev - vodarine za leti 2018 in 2019

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

KLJUČNI KRITERIJI – POVZETEK ANALIZE VPLIVA NA STROŠKE OSKRBE S PITNO VODO

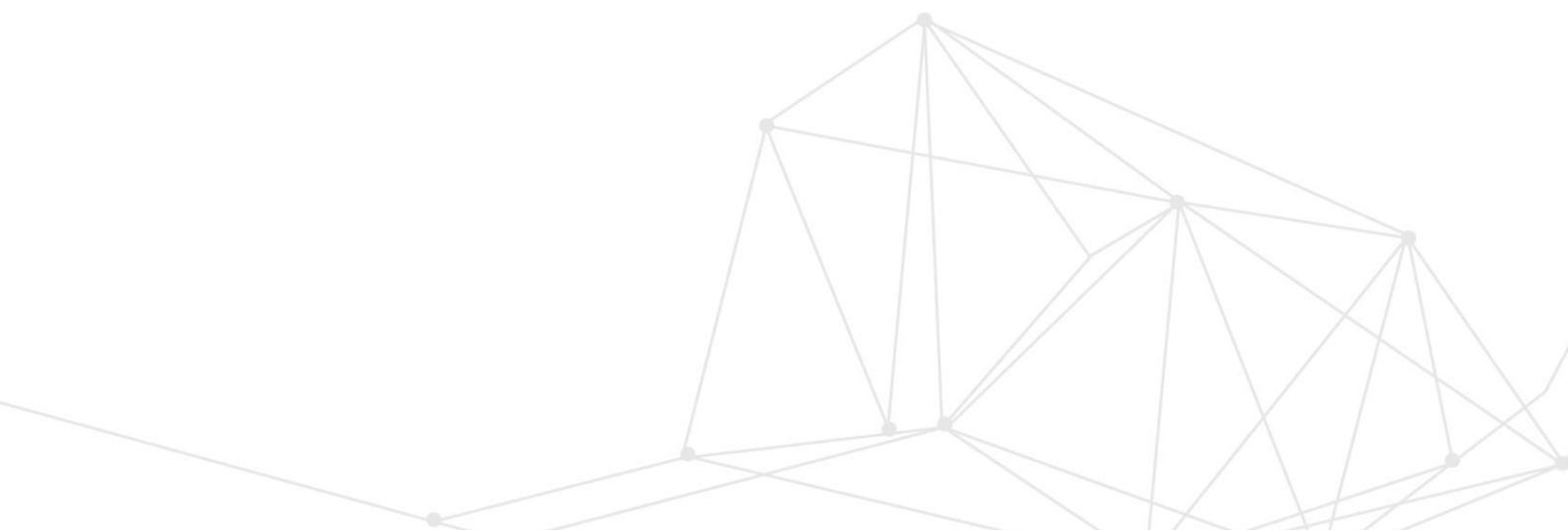
Analiza vpliva prostorske urejenosti oskrbovalnega območja posameznega izvajalca in razvrstitev izvajalcev v skupine s primerljivimi pogoji izvajanja oskrbe s pitno vodo omogoča presojo stroškov omrežnine in vodarine glede na gostoto odjema, ki je eden ključnih povzročiteljev stroškov in s tem tudi kriterij za presojo upravičenih stroškov.

Stroški omrežnine in vodarine se z večjo gostoto odjema izraženo s številom faktorjev omrežnine na kilometer vodovodnega omrežja in količino prodane vode na dolžino vodovodnega omrežja praviloma značilno znižujejo in obratno, z manjšo gostoto odjema so stroški izvajanja javne službe praviloma višji.

Poudariti velja, da na stroške izvajanja javne službe vplivajo tudi drugi dejavniki, zato je treba pri presoji stroškovne upravičenosti upoštevati tudi druge pogoje izvajanja javne službe, ki lahko prav tako pomembno vplivajo na stroške. Pojasnjevalni kriteriji omogočajo opredeliti dejavnike, ki pojasnjujejo pozicioniranje posameznega izvajalca nad ali pod povprečje primerljive skupine izvajalcev glede na ključni kriterij in so podrobneje analizirani v nadaljevanju elaborata.

POJASNJEVALNI KRITERIJI IZVAJANJA OSKRBE S PITNO VODO

POJASNJEVALNI KRITERIJI IZVAJANJA OSKRBE S PITNO VODO

Oskrba s pitno vodo se na posameznih oskrbovalnih območjih izvaja pod različnimi pogoji. Prostorska urejenost oskrbovalnih območij, različni tehnično-tehnološki pogoji in načini izvajanja storitev so izrazito lokalno opredeljeni in pomembno vplivajo na višino stroškov izvajanja. Stroškovna zahtevnost oskrbovalnih sistemov, ki jih upravlja posamezni izvajalec, vpliva na povprečno lastno ceno izvajanja storitve, zato je poznavanje pogojev izvajanja pomembno pri presoji upravičenih cen.

V nadaljevanju so analizirani nekateri pomembnejši dejavniki izvajanja oskrbe s pitno vodo, ki poleg ključnih kriterijev t. j. gostote odjema in obračunske količine vode vplivajo na stroške izvajanja javne službe. Pojasnjevalni kriteriji tako omogočajo opredeliti dejavnike, ki pojasnjujejo pozicioniranje posameznega izvajalca nad ali pod povprečje primerljive skupine izvajalcev glede na ključni kriterij.

PROSTORSKA UREJENOST OSKRBE S PITNO VODO

Število oskrbovanih občin in vodovodnih sistemov v upravljanju

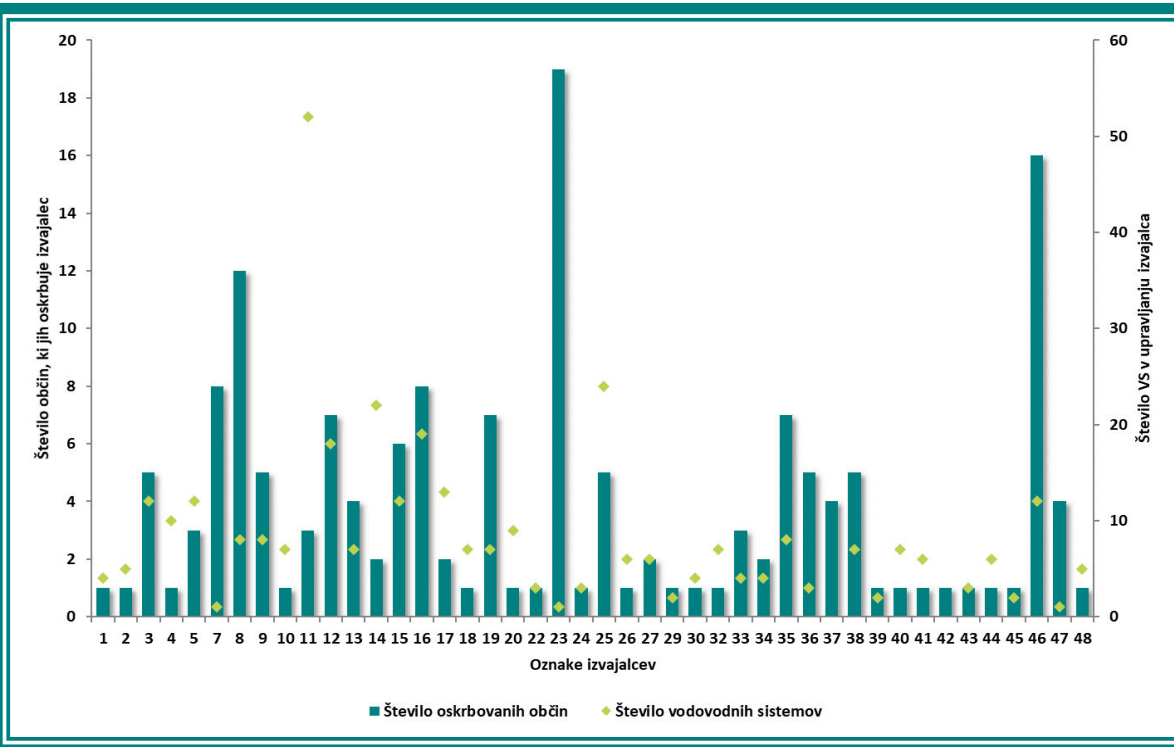
Oskrbovalno območje izvajalcev oskrbe s pitno vodo je zelo različno. 20 izvajalcev zagotavlja oskrbo s pitno vodo le na območju ene občine, ostali oskrbujejo večje število občin, en izvajalec v celoti ali delno oskrbuje 19 občin. V povprečju so analizirani izvajalci v letu 2019 oskrbovali 3,8 občine.

Večina izvajalcev javne službe oskrbe s pitno vodo upravlja en večji in več manjših vodovodnih sistemov. Izvajalci vključeni v analizo, ki so posredovali podatke o vodovodnih sistemih, upravljajo od 1 do 52 vodovodnih sistemov. V povprečju so analizirani izvajalci v letu 2019 upravljali 8,5 vodovodnih sistemov.

Velikost vodovodnih sistemov izvajalcev je mogoče ilustrirati s številom vodovodnih priključkov in oskrbovanih prebivalcev. V povprečju so vodovodni sistemi v upravljanju analiziranih izvajalcev oskrbovali 4.257 prebivalcev. Izvajalec, ki upravlja en večji vodovodni sistem, je oskrboval 90.016 prebivalcev, izvajalec s 52 vodovodnimi sistemi v upravljanju pa v povprečju le 315 prebivalcev na vodovodni sistem.

GRAF 15

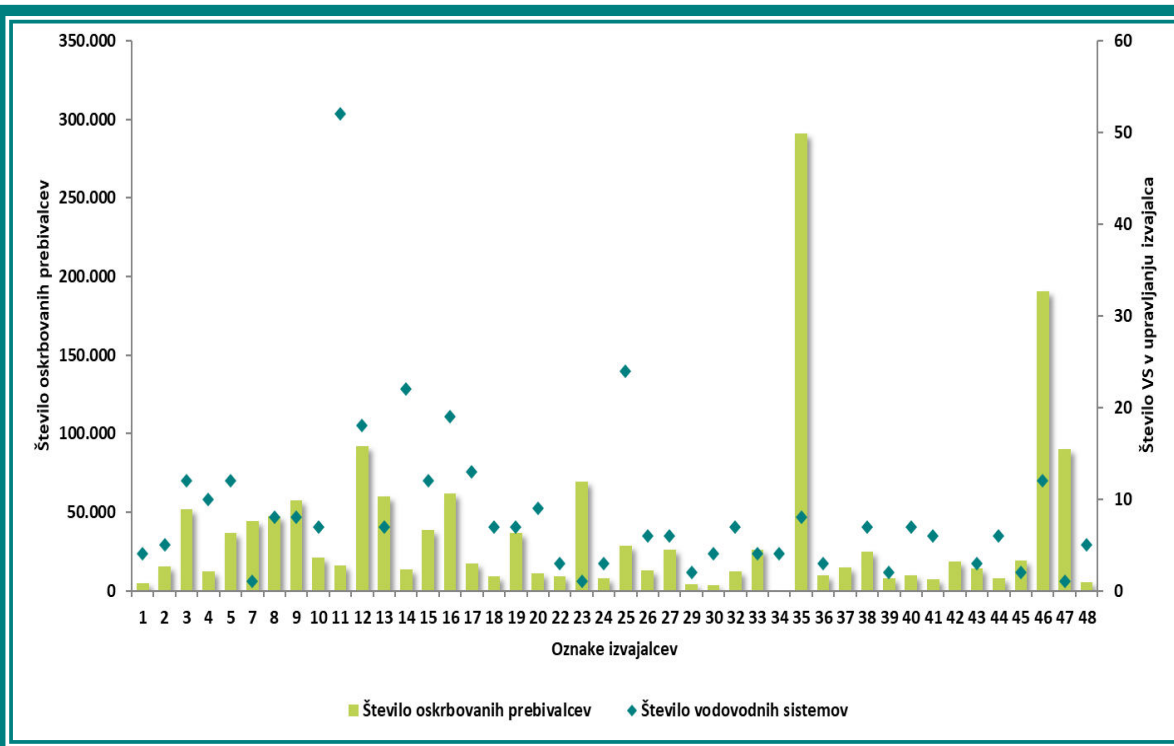
Število oskrbovanih občin in vodovodnih sistemov v upravljanju

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

GRAF 16

Število oskrbovanih prebivalcev in vodovodnih sistemov v upravljanju

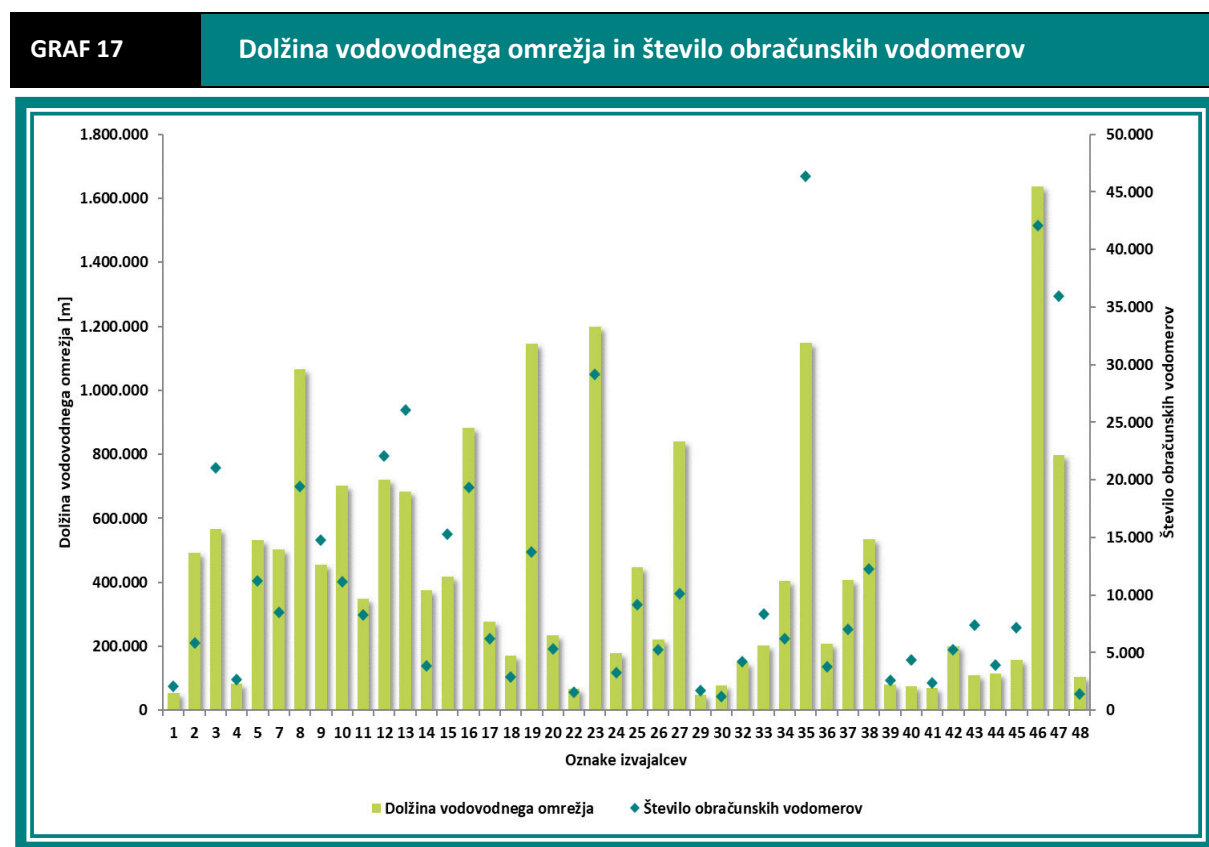

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

Število in velikost vodovodnih sistemov v upravljanju posameznega izvajalca vplivata na stroške opravljanja storitev. Veliko število manjših vodovodnih sistemov je predvsem posledica razpršene poselitve. Stroški oskrbe iz velikih vodovodnih sistemov so praviloma nižji, medtem ko so stroški oskrbe iz malih vodovodnih sistemov višji in se solidarno pokrivajo z enotno ceno na ravni občine oz. izvajalca javne službe.

Dolžina vodovodnega omrežja in število obračunskih vodomero

Analizirani izvajalci v povprečju upravljajo 436 kilometrov vodovodnega omrežja, pri čemer izvajalec z najmanjšo dolžino omrežja upravlja 48 kilometrov vodovodnega omrežja, izvajalec z največjo dolžino omrežja pa 1.638 kilometrov. Prostorska urejenost z gostoto in velikostjo odjema močno vpliva na oskrbo s pitno vodo po posameznih vodovodnih sistemih, kot tudi na celotnem območju, ki ga upravlja posamezni izvajalec. Iz analize podatkov izhaja, da se minimalne, maksimalne in povprečne vrednosti glede števila priključenih objektov in prodane količine vode na meter vodovodnega omrežja na oskrbovalnem območju posameznih izvajalcev zelo razlikujejo.

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

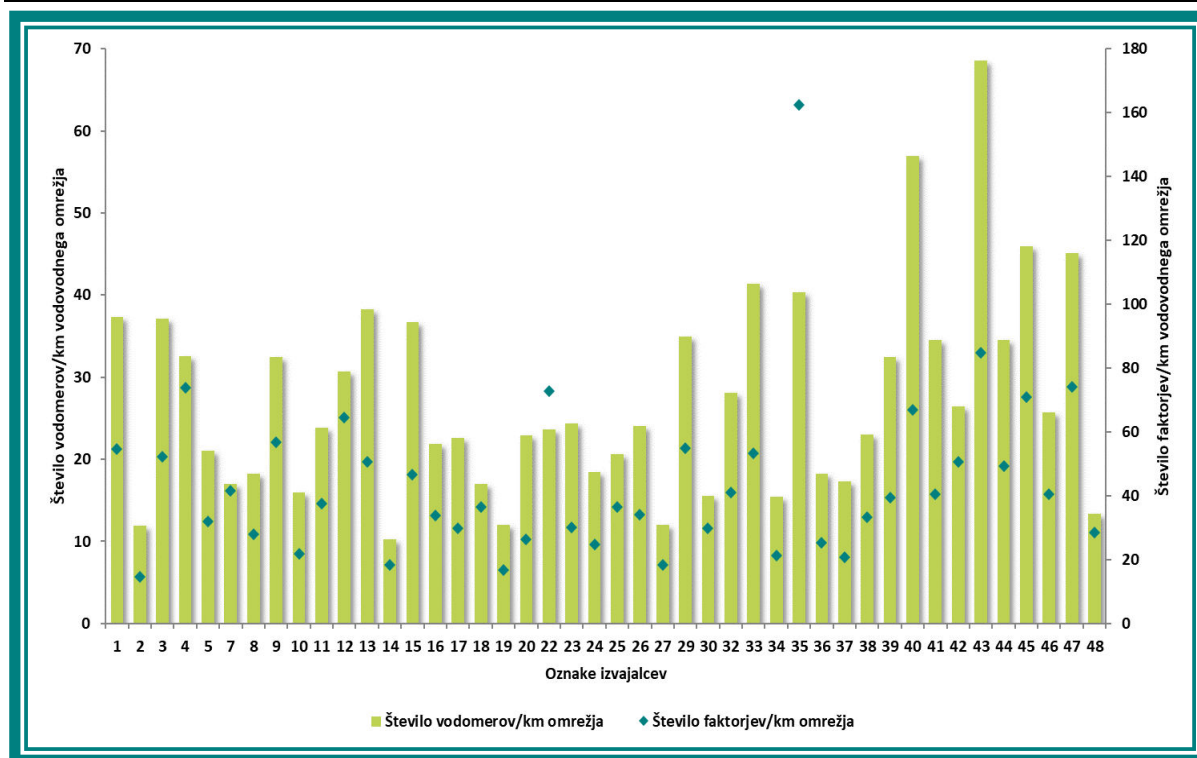
Na oskrbovalnem območju analiziranih izvajalcev se število obračunskih vodomero giblje med 10,3 in 68,5 na kilometer vodovodnega omrežja, v povprečju 27,3. Vpliv raznolike prostorske urejenosti na območju posameznih vodovodnih sistemov je veliko večji. Velike razlike so tudi glede števila faktorjev omrežnine na kilometer vodovodnega omrežja, ki kažejo na število

večstanovanjskih objektov in s tem gostoto odjema na oskrbovalnem območju posameznega izvajalca. Število faktorjev na kilometer omrežja se giblje od 14,5 do 162,4, povprečno 44,1.

Gostota odjema vpliva na stroške izvajanja javne službe, manjše število vodomeroz. faktorjev omrežnine na kilometer vodovodnega omrežja vpliva na višje stroške in obratno. Stroški se praviloma z večjo gostoto odjema na enoto znižujejo.

GRAF 18

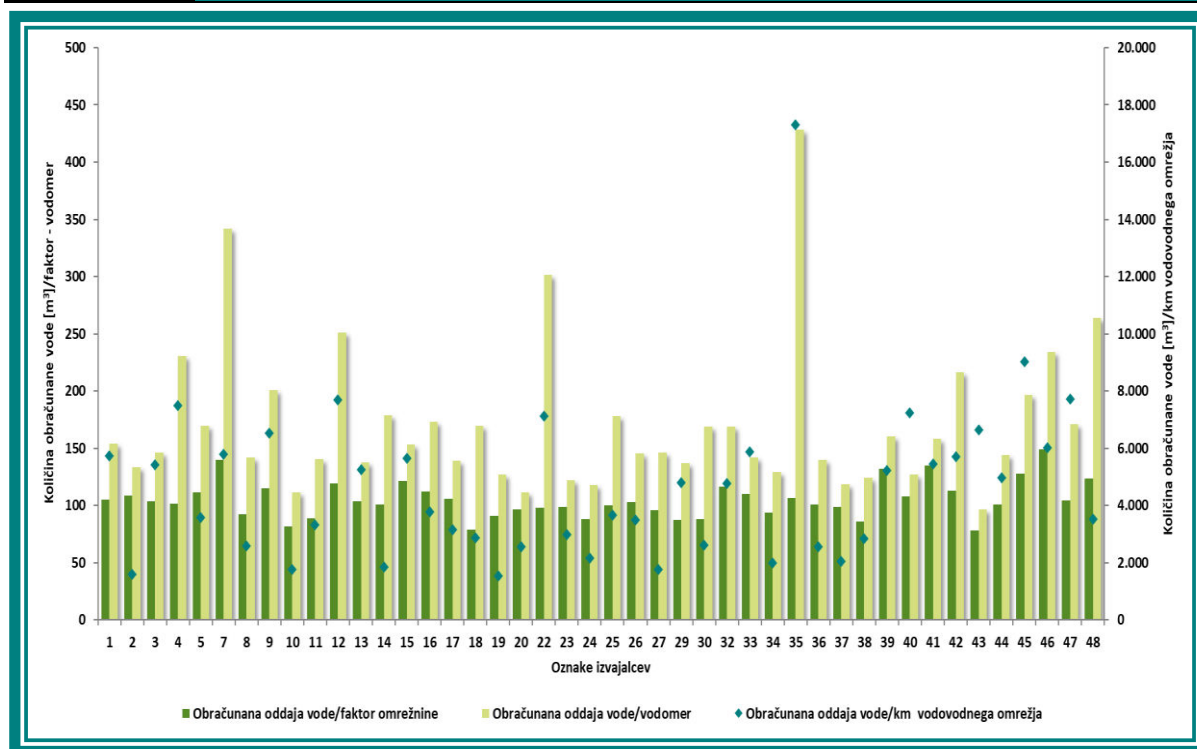
Število obračunskih vodomeroz in faktorjev omrežnine na km vodovodnega omrežja

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

Prostorska urejenost pomembno pogojuje prodano količino vode na meter vodovodnega omrežja, ki se na oskrbovalnih območjih analiziranih izvajalcev giblje med 1,5 in 17,3 m³/m, povprečno 4,7 m³/m.

Poleg gostote odjema na količino prodane vode pomembno vpliva tudi struktura odjema. Izvajalci oskrbujejo različno število gospodarskih odjemalcev, ki glede na dejavnost odzjemajo na posameznem odjemnem mestu različno količino vode, prav tako pa se razlikuje poraba med gospodinjskimi odjemalci, za katere je predvsem v urbanih področjih značilna visoka poraba na posamezno odjemno mesto (večstanovanjski objekti). Posledično so med izvajalci velike razlike glede na prodano količino vode na vodomeroz in faktor omrežnine. Obračunana oddaja vode na vodomeroz se pri analiziranih izvajalcih giblje med 96,9 in 428,3 m³, povprečno 171,6 m³, oddaja vode na faktor omrežnine pa med 78,5 in 149,1 m³, povprečno 105,1 m³. Izvajalci z manjšo gostoto odjema in večjim deležem gospodinjskih odjemalcev praviloma dosegajo manjšo prodajo vode na vodomeroz in imajo višje stroške izvajanja javne službe.

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

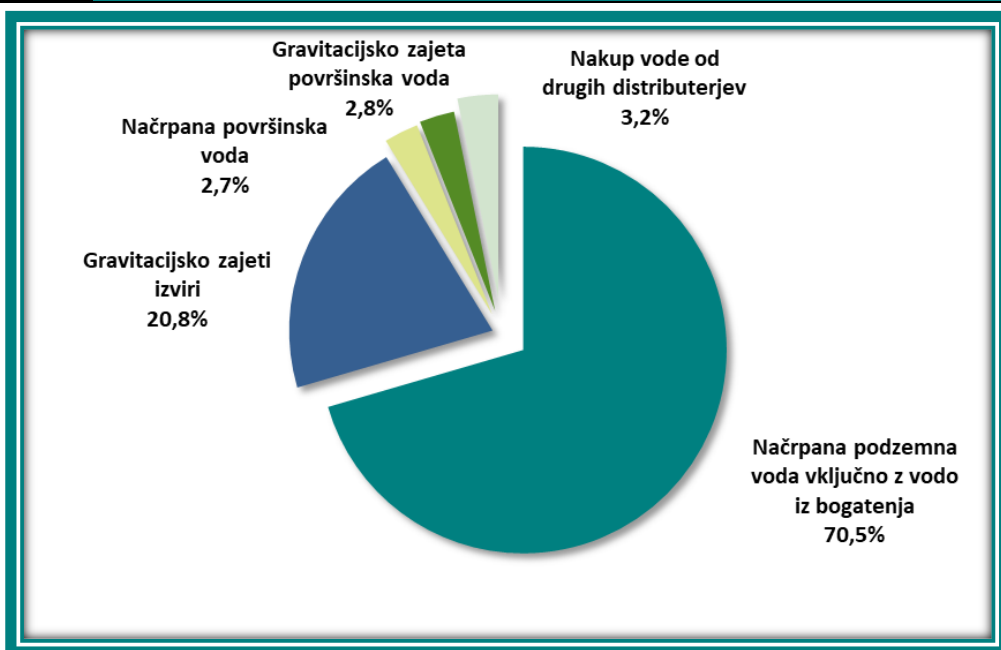
Struktura vodnih virov

Način pridobivanja vode za zagotavljanje oskrbe s pitno vodo pomembno vpliva na stroške izvajanja javne službe.

V strukturi vodni virov analiziranih izvajalcev v povprečju prevladuje podzemna voda, vključno z vodo iz bogatenja, saj predstavlja 70,5 % vodnih virov. Glede na strukturni delež sledijo gravitacijsko zajeti izviri (20,8 %) in nakup vode od drugih distributerjev (3,2 %), ki pri posameznih izvajalcih javne službe predstavlja pomemben vir vode. Zahtevnost pridobivanja vode predvsem pa nakup vode od drugih dobaviteljev vplivata na višje stroške izvajanja javne službe.

GRAF 20

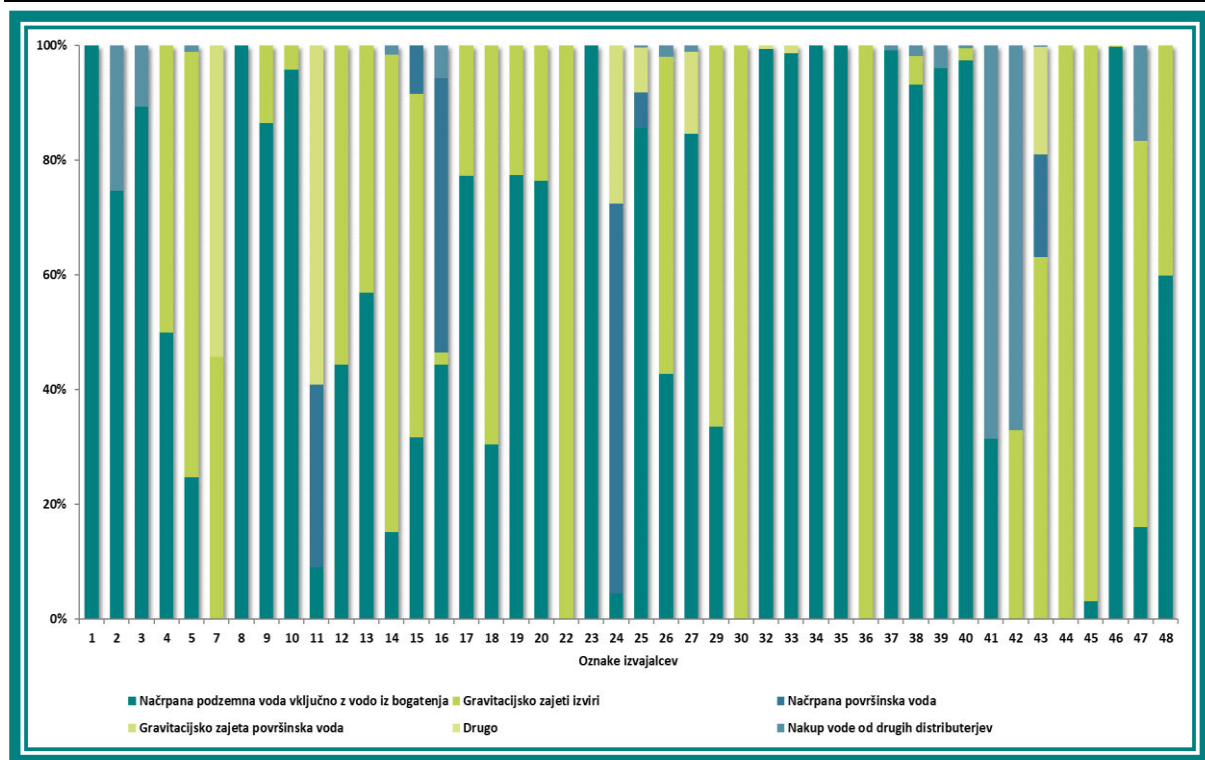
Povprečna struktura vodnih virov

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

GRAF 21

Struktura vodnih virov

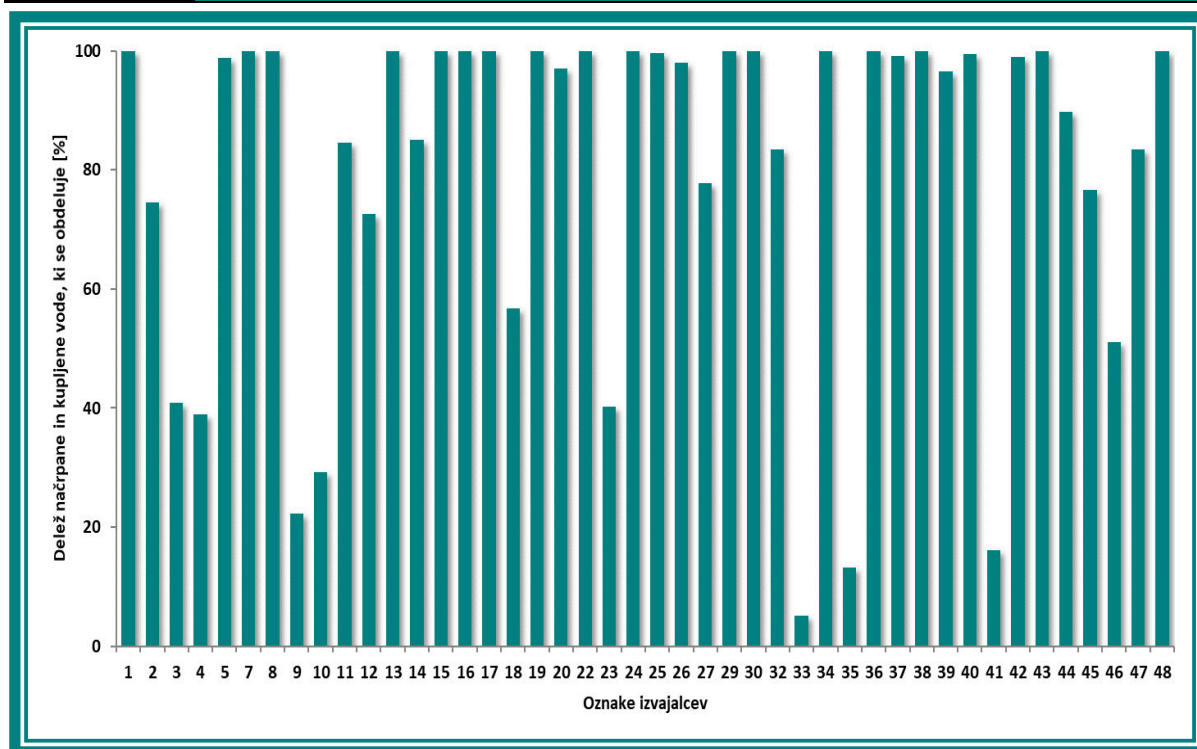
Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

Postopki obdelave in priprave vode

Načrpana in zajeta surova voda je na posameznih vodnih virih različne kakovosti in pogosto brez predhodne obdelave ni primerna za pitje. Voda se zato z različnimi postopki, s katerimi se odstranijo vse nezaželene snovi, ki presegajo dovoljeno mejno vrednost, pripravi za končne uporabnike. Količina vode, ki jo je treba obdelati, in tehnologija priprave pitne vode sta odvisni od vrste in stopnje onesaženja. Nekateri izvajalci morajo po ustreznih postopkih obdelati celotno količino načrpane oz. kupljene vode, drugi le manjši del, v povprečju pa znaša delež obdelane vode 80,2 % načrpane in kupljene vode.

GRAF 22

Delež načrpane in kupljene vode, ki se obdela

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

V nadaljevanju smo analizirali količino obdelane vode, ki jo morajo posamezni izvajalci dezinficirati⁴, in količine, za katere je potrebno izvesti postopke osnovne⁵ ali dodatne⁶ priprave. Količina vode, ki jo je po posameznem postopku treba pred distribucijo ustrezno obdelati in pripraviti, se pri posameznih izvajalcih zelo razlikuje. V povprečju izvajalci 74,3 % obdelane vode dezinficirajo, osnovno pripravijo 17,5 % in dodatno pripravijo 8,2 % obdelane vode. Izvajalci, ki morajo celotne količine načrpane in kupljene vode dezinficirati in tudi

⁴ Dezinfekcija s kemičnimi sredstvi (klor, klorov dioksid, ozon) ali fizikalnimi postopki (obsevanje z UV žarki, membranska filtracija).

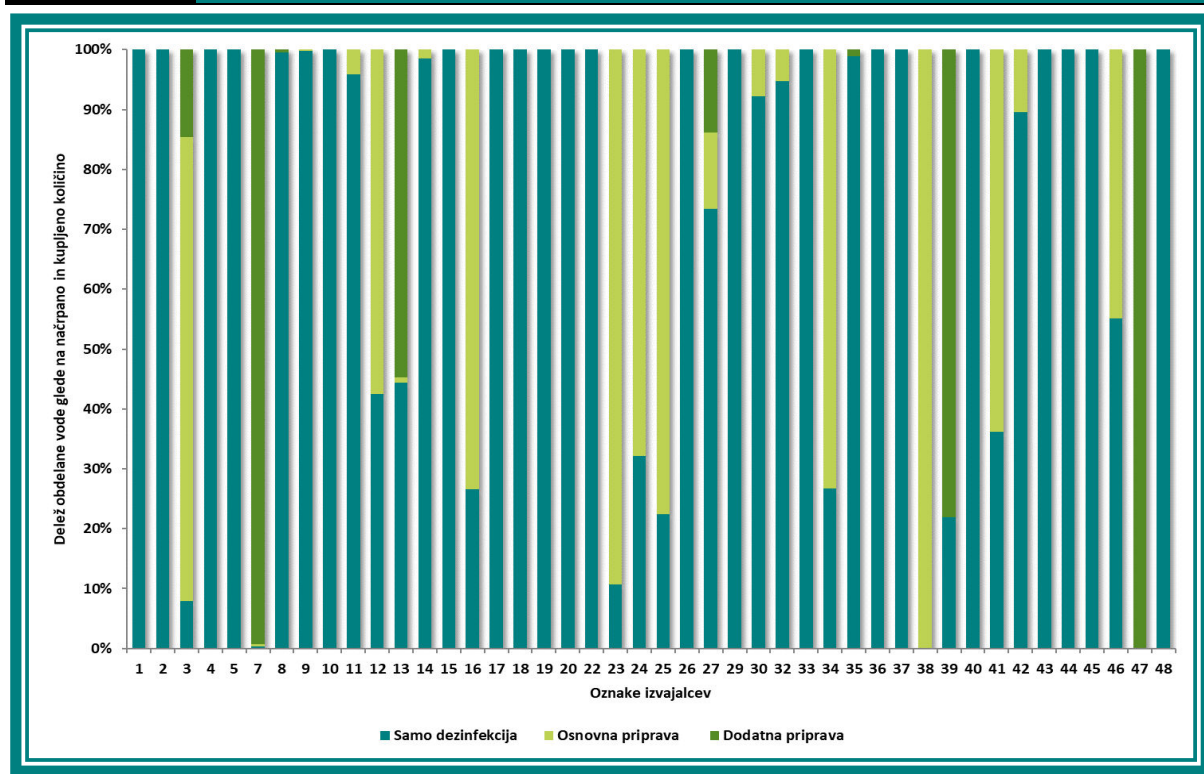
⁵ Filtracija z apnencem, prezračevanje, razplinjanje, vzpostavljanje pH ravnovesja, flokulacija, sedimentacija ipd.

⁶ Postopek mehčanja, postopek ionske izmenjave, membranska filtracija, adsorbicija na aktivno oglje, denitrifikacija ipd.

osnovno ali dodatno pripraviti, imajo s tem povezano neprimerno višje stroške, kot izvajalci, ki jim teh postopkov zaradi ustrezne kakovosti surove vode ni potrebno izvajati. Pri tem velja izpostaviti, da morajo nekateri izvajalci zaradi geografskih značilnosti oskrbovalnega območja določene količine vode večkrat dezinficirati, kar povzroča dodatne stroške izvajanja oskrbe s pitno vodo.

GRAF 23

Delež obdelane količine vode po posameznih postopkih

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

KAKOVOST IN ZANESLJIVOST OSKRBE S PITNO VODO

Kakovost pitne vode

Kakovost pitne vode v Sloveniji je predpisana s Pravilnikom o pitni vodi (Uradni list RS, št. 19/04, 35/04, 26/06, 92/06, 25/09, 74/15 in 51/17), ki določa, kako se ugotavlja in ocenjuje varnost oskrbe s pitno vodo. Izvajalci morajo zagotavljati skladnost in zdravstveno ustreznost vode na mestih, kjer se voda uporablja kot pitna. Zagotavljanje predpisane kakovosti velja za vse izvajalce, ne glede na prostorsko urejenost in oskrbovalne značilnosti posameznih vodovodnih sistemov, ki jih upravljajo.

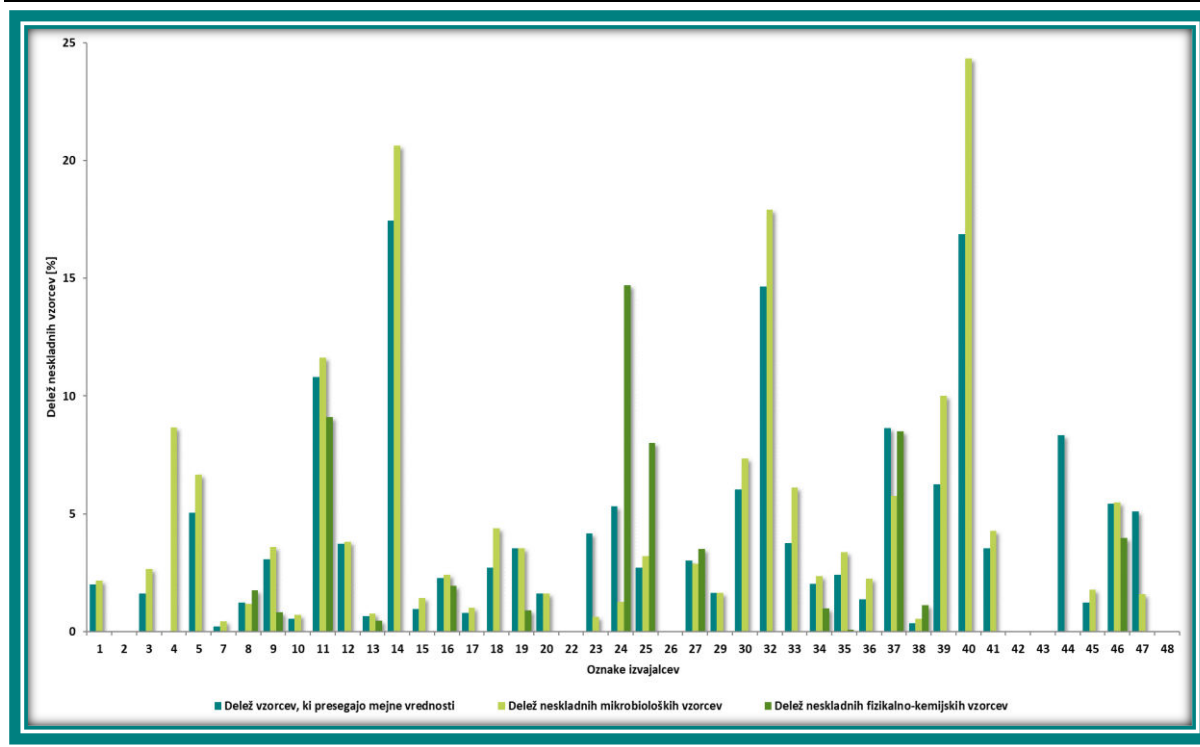
Na višino deleža neskladnih vzorcev s Pravilnikom o pitni vodi vplivajo število izvedenih analiz glede na predpisano število analiz, način pridobivanja ter postopki priprave vode, starost in struktura omrežja, okvare in poškodbe omrežja, vzdrževanje in obnove omrežja. Iz podatkov

o deležu neskladnih vzorcev s predpisi o kakovosti vode izhaja, da izvajalci zagotavljajo različno stopnjo kakovosti oskrbe s pitno vodo.

Delež neskladnih vzorcev v vseh analiziranih vzorcih na območju izvajalcev javne službe odvzetih v letu 2019 se pri anketiranih izvajalcih giblje med 0 in 17,5 %, povprečno 3,7 %. Delež neskladnih mikrobioloških vzorcev je v povprečju znašal 4,1 %, delež neskladnih fizikalno-kemijskih vzorcev pa 1,3 %. Zagotavljanje ustrezne kakovosti pitne vode je povezano s stroški in odvisno od kakovosti vodnega vira ter stanja vodovodnega omrežja.

GRAF 24

Delež neskladnih analiziranih vzorcev s predpisi o kakovosti vode na območju izvajalcev javne službe

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

Vodne izgube

Vodne izgube so tesno povezane s starostjo omrežja, poleg tega pa na višino izgubljenih količin vode vpliva še vrsta drugih dejavnikov: dolžina omrežja, število priključkov, okvare in poškodbe omrežja, značilnosti oskrbovalnega območja, maksimalni tlak, specifična poraba vode, vzdrževanje in obnova vodovodnega omrežja idr.

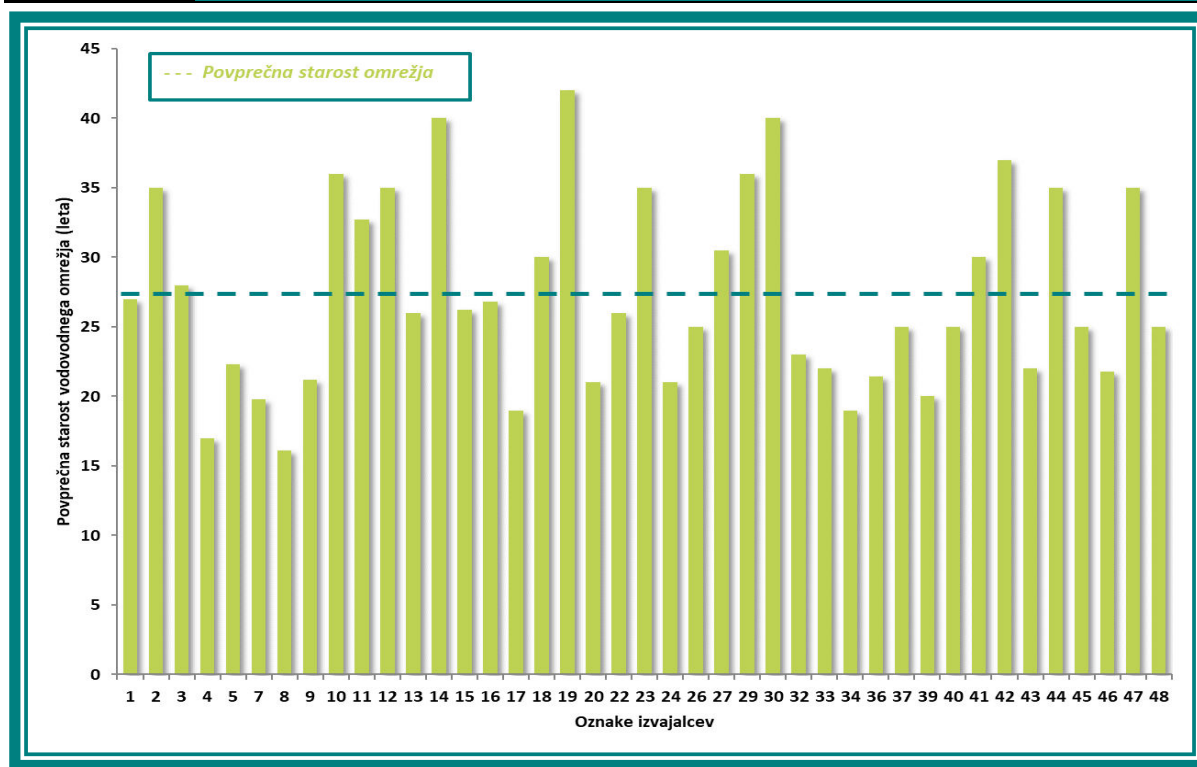
Z ekonomskega vidika vodne izgube pomenijo višje stroške, povezane s črpanjem, pripravo in distribucijo izgubljene vode. S tega vidika so pomembne celotne količine neprodane vode, ki poleg vodnih izgub vključujejo tudi količino dobavljene, a neobračunane vode, ter vodo

porabljeno za potrebe obratovanja. Večji kot je delež neprodanih količin, v večji meri z njimi povezani stroški obremenjujejo enoto prodane vode.

Povprečna starost vodovodnega omrežja analiziranih izvajalcev, ki so posredovali podatek o starosti omrežja, znaša 27 let, giblje se med 16 in 42 let.

GRAF 25

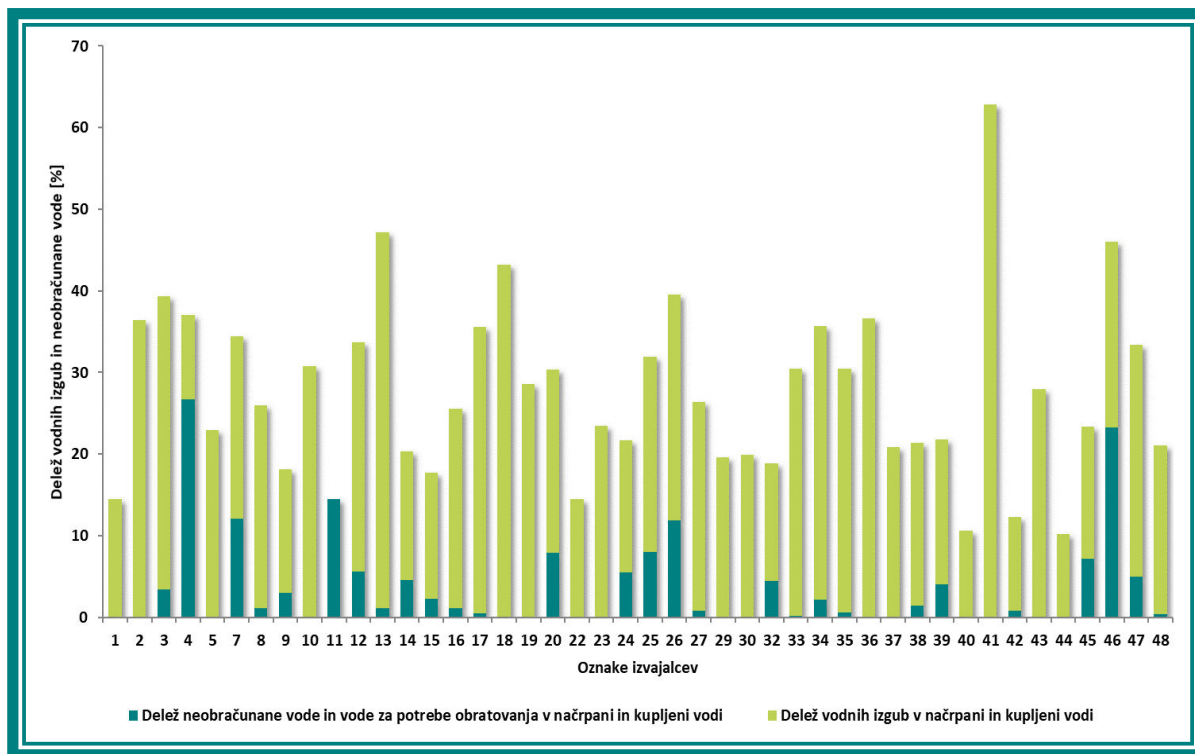
Povprečna starost vodovodnega omrežja

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

Delež vodnih izgub v načrpani in kupljeni vodi se giblje od 0 do 62,9 %, povprečne vodne izgube analiziranih izvajalcev znašajo 24,0 %. Delež neobračunane vode in vode za potrebe obratovanja znaša od 0 do 26,7 %, povprečno 3,6 %. Skupen delež neprodane vode se giblje od 10,2 do 62,9 %, povprečno 27,7 %.

Iz podatkov izhaja, da nekateri vodovodni sistemi v upravljanju anketiranih izvajalcev nimajo vodnih izgub ali imajo delež skupne neobračunane vode manjši kot 10 %, kar si je v praksi težko predstavljati, zato je pri interpretaciji rezultatov analize potrebna ustrezna presoja podatkov.

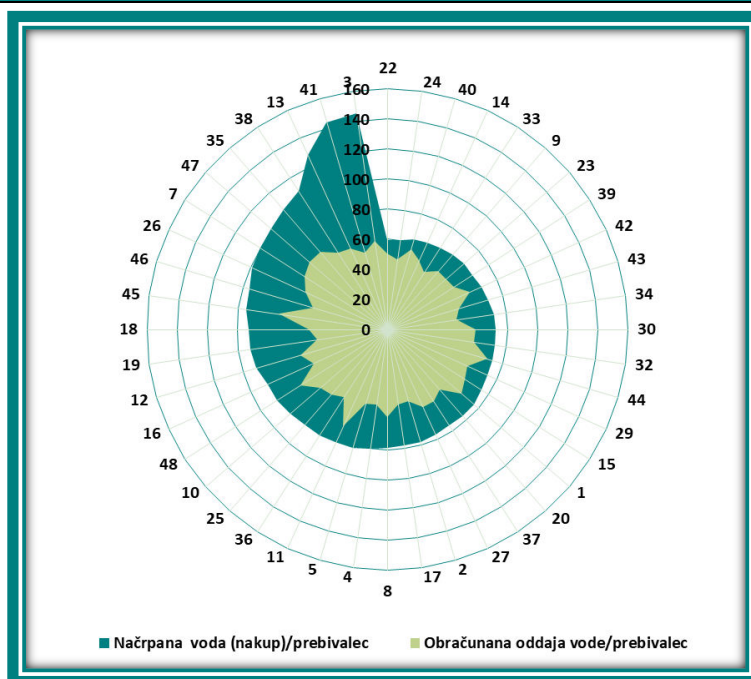
Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

Količina načrpane in kupljene vode na prebivalca se giblje od 59 do 145 m³, povprečno 84 m³ na prebivalca, obračunana oddaja vode pa se giblje od 45 do 73 m³, povprečno 56 m³ na prebivalca. Razlika je neobračunana količina vode, ki se pri analiziranih izvajalcih giblje od 4 do 90 m³, povprečno 27 m³ na prebivalca.

Vodne izgube, merjene s količino izgubljene vode na meter vodovodnega omrežja, kažejo velika odstopanja med posameznimi izvajalci, kar kaže na različno stanje vodovodnega omrežja in s tem povezano kakovost oskrbe s pitno vodo. Vodne izgube se po podatkih analiziranih izvajalcev na dolžino omrežja gibljejo od 0 do 9,2 m³ na meter omrežja in v povprečju znašajo 1,8 m³ na meter omrežja. Količina neobračunane vode in vode za potrebe obratovanja se giblje med 0 in 3,2 m³ na meter omrežja, v povprečju znaša 0,3 m³ na meter omrežja.

GRAF 27

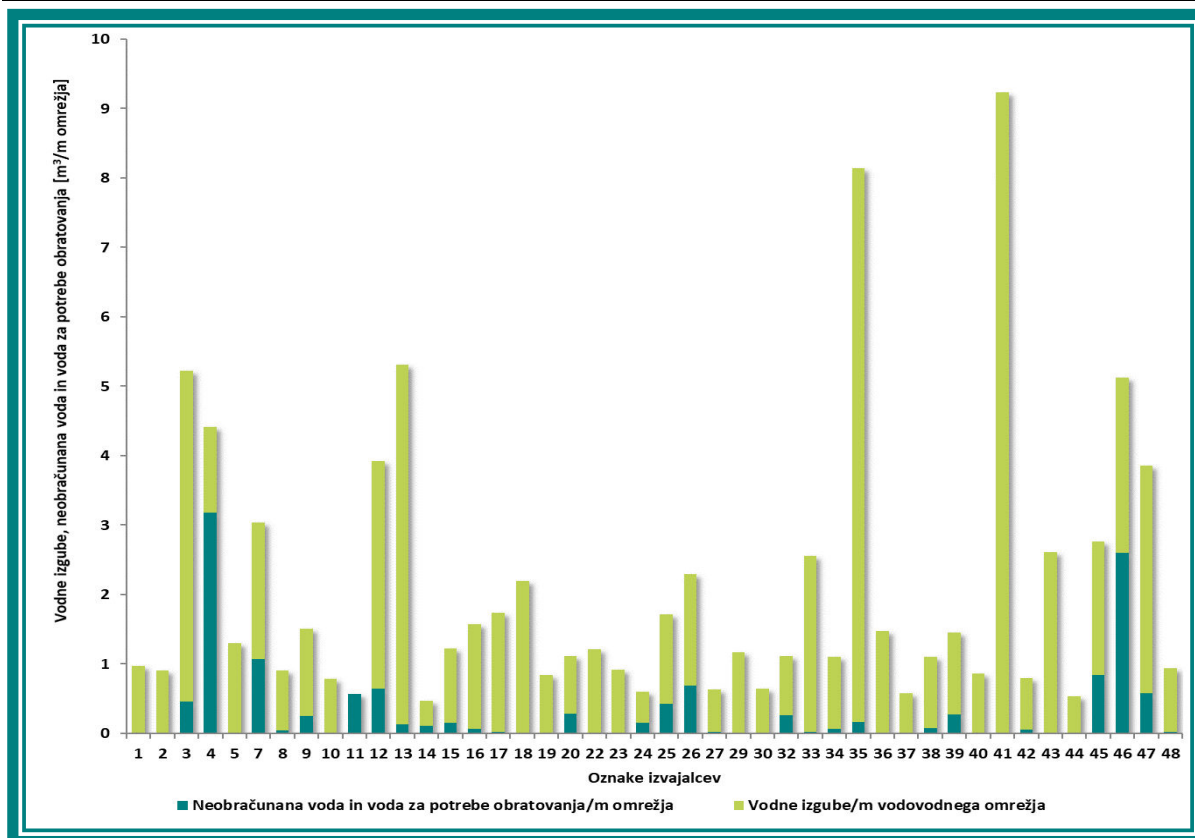
Načrpana in kupljena ter obračunana količina vode na prebivalca

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

GRAF 28

Neobračunana voda in voda za potrebe obratovanja ter vodne izgube na meter vodovodnega omrežja

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

TRAJNOSTNA NARAVNANOST IN STROŠKOVNA UČINKOVITOST

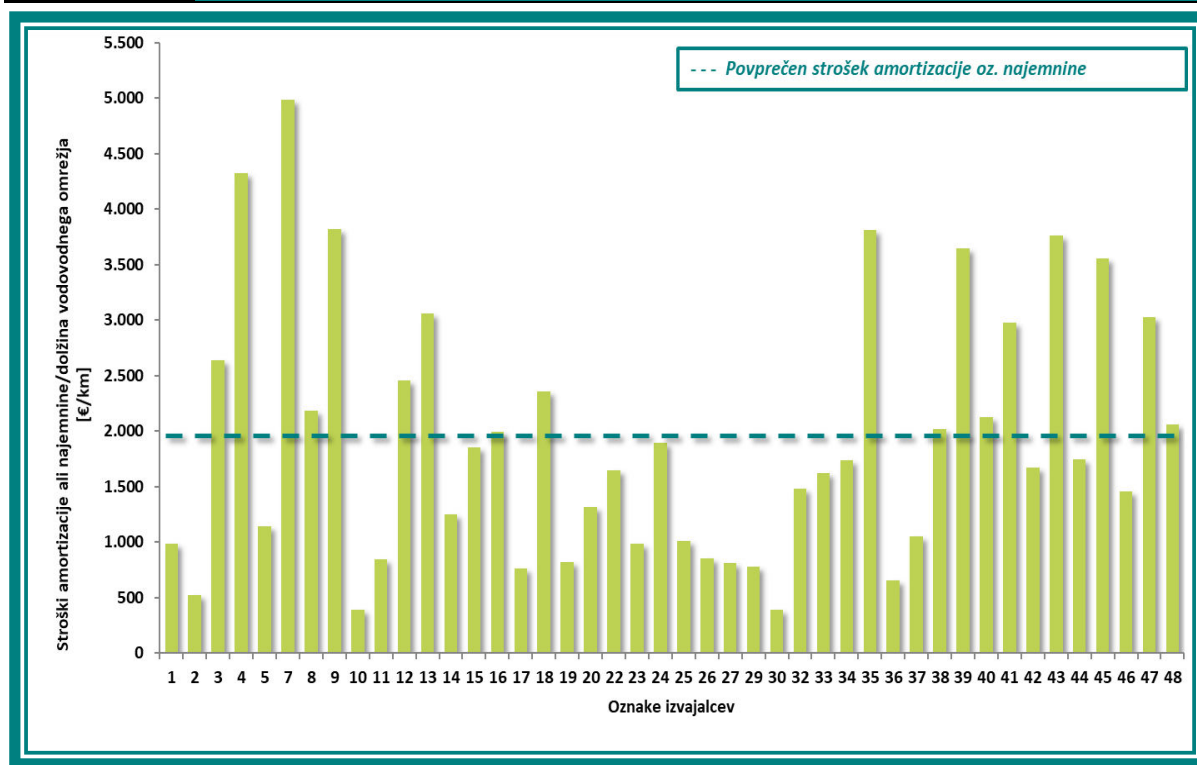
Vodovodni sistemi morajo biti ažurno dograjevani in imeti trajno sposobnost za uresničevanje načrtovanega prostorskega razvoja. Vodovodno omrežje predstavlja pretežni del infrastrukturnih sredstev in pomembno je, da se stalno izvajajo ukrepi za ohranitev in izboljšanje uporabnosti omrežja. Trajnost izvajanja javne službe zagotavlja tudi obseg izvedenih obnov vodovodnega omrežja. Glede na to je izrednega pomena, da se sredstva amortizacije oz. najemnine za uporabo javne infrastrukture oblikujejo v predpisani višini in namenijo za zagotavljanje trajnostnega razvoja vodovodne infrastrukture.

Stroški amortizacije oz. najema javne infrastrukture

Stroški amortizacije v povprečju predstavljajo 60 % vseh stroškov javne infrastrukture in pomembno vplivajo na višino omrežnine. Višina stroškov amortizacije je odvisna od obsega in tehnološkega stanja infrastrukturnih sredstev in naprav kot tudi od realno ovrednotene infrastrukture ter upoštevane stopnje amortizacije. Z Uredbo MEDO se amortizacija izračunava enotno, po metodi časovnega amortiziranja, glede na stopnjo izkoriščenosti zmogljivosti infrastrukture javne službe in ob upoštevanju življenjske dobe oz. amortizacijske stopnje, ki jo predpisuje Uredba MEDO. Pri tem mora biti najemnina, ki jo občina kot lastnica infrastrukture zaračunava izvajalcu javne službe, najmanj v višini obračunane amortizacije.

GRAF 29

Strošek amortizacije oz. najemnine za javno infrastrukturo glede na dolžino vodovodnega omrežja

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

Vodovodno omrežje predstavlja pomemben del javne infrastrukture, zato smo analizirali, v kakšni višini je pri posameznih izvajalcih obračunan strošek amortizacije oz. najemnine za javno infrastrukturo glede na kilometer vodovodnega omrežja.

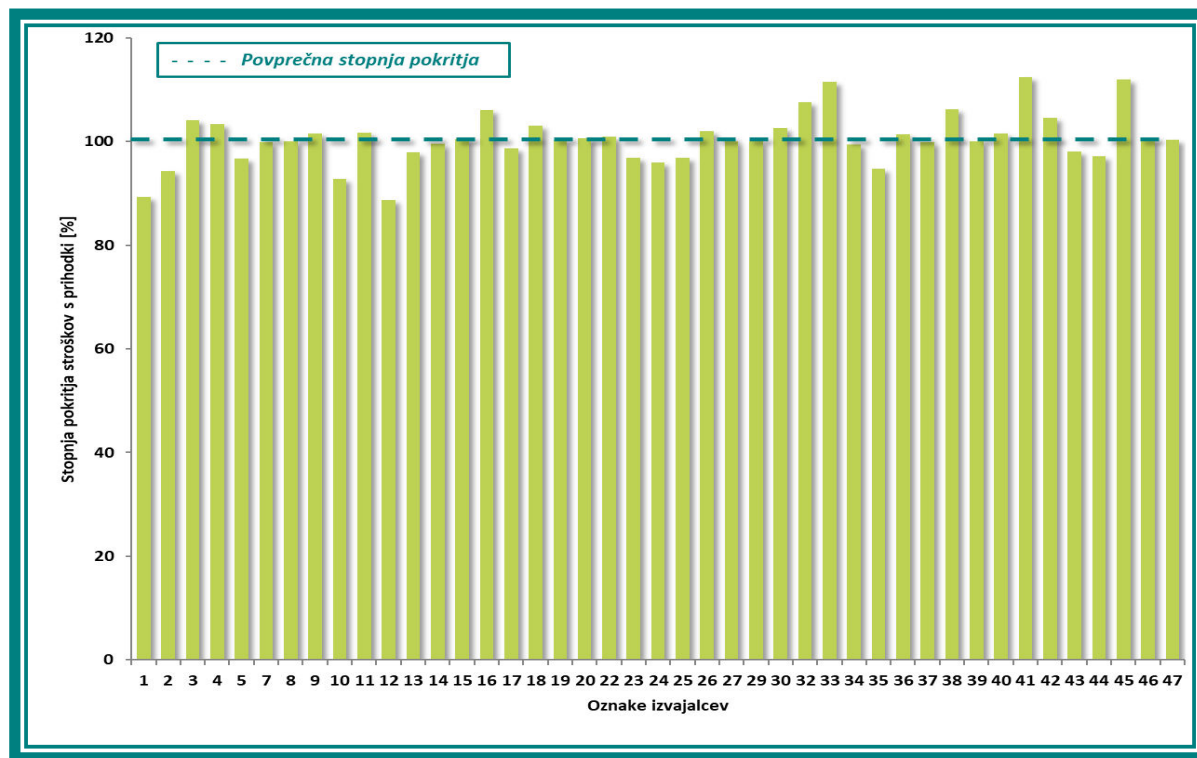
Preračunano na kilometer omrežja znaša strošek amortizacije oz. najemnine za javno infrastrukturo od 388 do 4.986 EUR/km omrežja, povprečno 1.919 EUR/km. Velik razpon kaže na to, da infrastruktura v vseh primerih ni realno ovrednotena, da se ne upoštevajo enotne amortizacijske stopnje oz. je upoštevana različna stopnja izkoriščenosti ter da najemnina, ki jo določi občina, lastnica infrastrukture, v vseh primerih ni zaračunana v višini obračunane amortizacije. Navedene razlike vplivajo na različne stroške javne infrastrukture in s tem na ceno omrežnine.

Stopnja pokritja odhodkov s prihodki

Trajnost oskrbe z ekonomskega vidika zagotavlja polno kritje stroškov izvajanja dejavnosti in s tem zagotavljanje nemotene in kakovostne oskrbe s pitno vodo. Povprečna stopnja pokritja odhodkov s prihodki dejavnosti oskrbe s pitno vodo je znašala 100,5 % in se je gibala od 88,7 do 112,5 %. Iz anketnih vprašalnikov izhaja, da je od 43 izvajalcev, ki so navedli podatke o poslovanju, 17 izvajalcev (40 %) na dejavnosti oskrbe s pitno vodo v letu 2019 poslovalo negativno.

GRAF 30

Stopnja pokritja odhodkov s prihodki dejavnosti oskrbe s pitno vodo

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

POJASNJEVALNI KRITERIJI – POVZETEK ANALIZE VPLIVA NA STROŠKE OSKRBE S PITNO VODO

Prostorska urejenost oskrbe s pitno vodo

Število vodovodnih sistemov v upravljanju posameznega izvajalca pomembno vpliva na stroške izvajanja. Stroški oskrbe iz velikih vodovodnih sistemov so praviloma nižji, medtem ko so stroški oskrbe iz malih vodovodnih sistemov višji in se solidarno pokrivajo z enotno ceno na ravni občine oz. izvajalca javne službe. Izvajalci, ki zagotavljajo oskrbo s pitno vodo na pretežno ruralnih območjih, za katera sta značilna razpršena poselitev in veliko število manjših vodovodnih sistemov, imajo praviloma višje stroške izvajanja javne službe.

Dolžina vodovodnega omrežja in število obračunskih vodomeroev kažeta gostoto odjema, ki vpliva tudi na količino prodane vode. Gostota odjema vpliva na stroške izvajanja javne službe, manjše število vodomeroev oz. faktorjev omrežnine na kilometer vodovodnega omrežja vpliva na višje stroške in obratno.

Struktura vodnih virov kaže prevladujoči način pridobivanja vode za zagotavljanje javne službe. Zahtevnost pridobivanja vode predvsem pa nakup vode od drugih dobaviteljev vplivata na višje stroške izvajanja javne službe.

Kakovost in zanesljivost oskrbe s pitno vodo

Izvajalci morajo zagotavljati skladnost in zdravstveno ustreznost vode na mestih, kjer se voda uporablja kot pitna. Zagotavljanje ustrezne kakovosti pitne vode je povezano s stroški in odvisno od kakovosti vodnega vira ter stanja vodovodnega omrežja.

Načrpana in zajeta surova voda je na posameznih vodnih virih različne kakovosti in pogosto brez predhodne obdelave ni primerna za pitje. Voda se zato z različnimi postopki, odvisno od vrste in stopnje onesnaženja, pripravi za končne uporabnike. Količina vode, ki jo je potrebno ustrezno pripraviti in obdelati, ter zahtevnost postopkov obdelave vplivata na stroške opravljanja storitve.

Vodne izgube z ekonomskega vidika pomenijo višje stroške, povezane s črpanjem, pripravo in distribucijo izgubljene vode. S tega vidika so pomembne tudi količine dobavljene, a neobračunane vode, ter voda porabljena za potrebe obratovanja. Večji kot je delež neprodanih količin, v večji meri z njimi povezani stroški obremenjujejo enoto prodane vode.

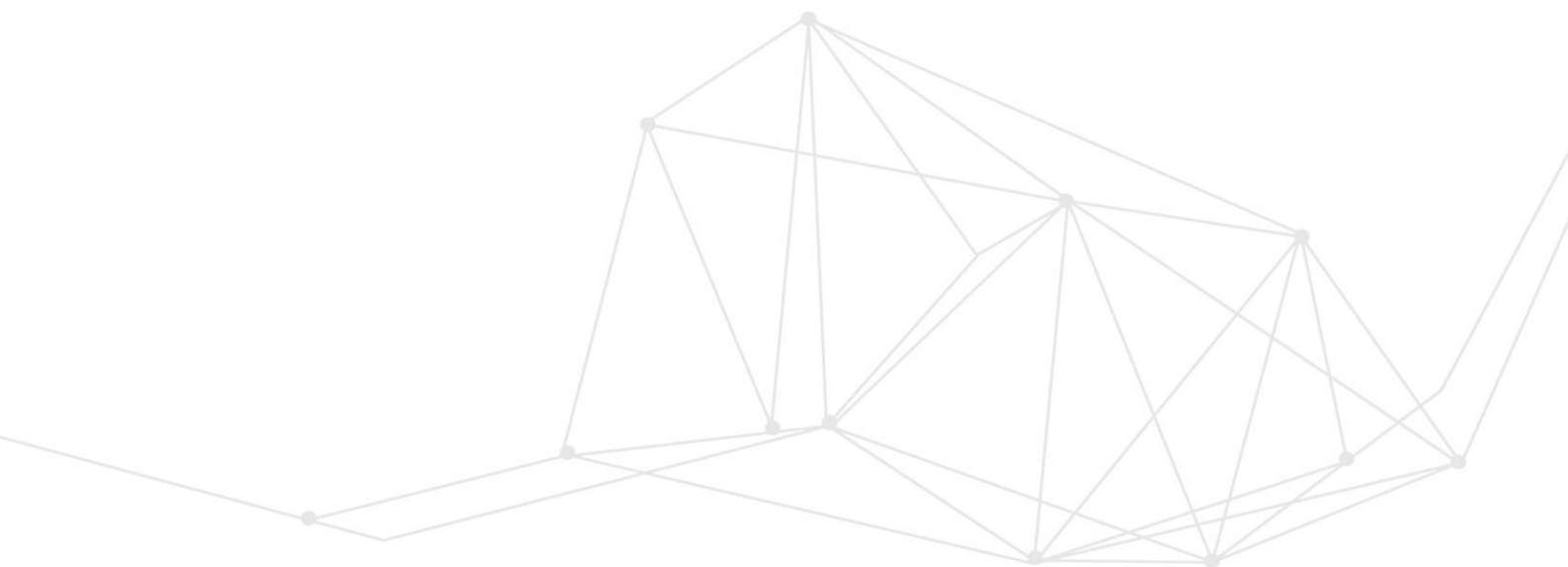
Trajnostna naravnost in stroškovna učinkovitost

Z vidika trajnostnega razvoja je izrednega pomena, da se sredstva amortizacije oz. najemnine za uporabo javne infrastrukture oblikujejo v predpisani višini in namenijo za zagotavljanje razvoja in obnovo vodovodne infrastrukture. Velike razlike v višini obračunane amortizacije oz. najemnine za javno infrastrukturo kažejo na različno infrastrukturno opremljenost in dejstvo, da infrastrukturna sredstva v vseh primerih niso realno ovrednotena, da se ne upoštevajo enotne amortizacijske stopnje ter da najemnina v vseh primerih ni obračunana v višini obračunane amortizacije. Navedene razlike vplivajo na različne stroške javne infrastrukture in s tem ceno omrežnine.

Z ekonomskega vidika trajnost oskrbe s pitno vodo zagotavlja polno kritje stroškov izvajanja dejavnosti. V letu 2019 je 40 % analiziranih izvajalcev na dejavnosti oskrbe s pitno vodo poslovalo negativno, kar dolgoročno vpliva na zanesljivost in kakovost izvajanja storitev.

ZAKLJUČNE UGOTOVITVE

ZAKLJUČNE UGOTOVITVE

Obvezne občinske gospodarske javne službe varstva okolja se izvajajo v pogojih lokalnih naravnih monopolov. Zaradi lokalnega zagotavljanja storitev je izvajanje organizacijsko zelo razdrobljeno in stroškovno zahtevno. Občine, odgovorne za zagotavljanje komunalnih storitev, se pri tem soočajo s ključnim vprašanjem, kateri stroški in v kolikšni višini so dejansko upravičeni, izvajalci javnih služb pa z dilemo, kako jih argumentirati. Obvezne občinske gospodarske javne službe varstva okolja se namreč na posameznih oskrbovalnih območjih izvajajo pod zelo različnimi pogoji. Poleg naravnih pogojev na izvajanje vplivajo tudi številne tehnično-tehnološke značilnosti povsem lokalnega značaja, kar vpliva na lastno ceno storitev. Glede na to je ključno, da občine, kot pristojne za določanje cen storitev, pri presoji upravičenih stroškov upoštevajo pogoje izvajanja posamezne javne storitve, ki jih določajo značilnosti prostorske urejenosti oskrbovalnih sistemov v upravljanju posameznega izvajalca. Brez upoštevanja navedenega se namreč lahko izvajalcu pripiše neučinkovito izvajanje in temu primerno nižji priznani stroški, razlog nedoseganja zahtevanih vrednosti pa je dejansko lahko v različnih oz. zahtevnejših pogojih izvajanja dejavnosti. V takih okoliščinah je primerjalna analiza (*angl. benchmarking*) zelo ustrezno orodje za celovito vrednotenje učinkovitosti poslovanja izvajalcev javnih služb in presoji upravičenih stroškov.

Primerjalna analiza izvajanja občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja, ki se izvaja v okviru Zbornice komunalnega gospodarstva ter vseh treh interesnih združenj občin (SOS, ZOS, ZMOS), se izvaja že od leta 2013. Sistematičen in kontinuiran proces omogoča ustrezno časovno primerjavo posameznih tehničnih in ekonomskih parametrov izvajanja oskrbe s pitno vodo. Glede na število vključenih izvajalcev in obseg komunalnih storitev, ki jih zagotavljajo, gre za najboljše primerjalno analizo izvajanja komunalnih storitev v Sloveniji. Izvajalcem zagotavlja podporo za učinkovitejše izvajanje javnih služb, občinam pa, da na strokovnih osnovah presojajo pogoje poslovanja in upravičenost cen javnih storitev ter vodijo odgovorno cenovno politiko komunalnih storitev.

Uporaba primerjalne analize se v postopku oblikovanja in določanja cen storitev občinskih gospodarskih javnih služb vse bolj uveljavlja. V praksi pogosta politika določanja cen na podlagi primerjave prodajnih cen v sosednjih občinah, ne glede na to, ali so pogoji izvajanja in standard storitev primerljivi, se umika strokovni presoji upravičenih stroškov na podlagi primerjalnih pogojev izvajanja in odgovornemu določanju cen.

V primerjalno analizo izvajanja javne službe oskrbe s pitno vodo v letu 2019 je vključeno 44 izvajalcev, ki zagotavljajo javno službo v 153 občinah ter oskrbujejo 83,2 % vseh prebivalcev Slovenije. Analizirani izvajalci zagotavljajo 84,1 % vse prodane vode in upravljajo 57,2 % vodovodnega omrežja v Sloveniji. Povzamemo lahko, da gre za reprezentativen vzorec, na podlagi katerega lahko predpostavimo, da so splošni rezultati primerjalne analize reprezentativni za celotno področje oskrbe s pitno vodo v Sloveniji.

Stroški izvajanja javne službe oskrbe s pitno vodo so pomembno odvisni od prostorske urejenosti oskrbovalnega območja, predvsem gostote odjema ter značilnosti in stroškovne zahtevnosti vodovodnih sistemov, ki jih upravlja posamezni izvajalec. Primerjalna analiza stroškov izvajanja javne službe je bila zato najprej izvedena na podlagi ključnega kriterija, t. j. gostote odjema. Analiza je izvedena ločeno za stroške omrežnine in stroške opravljanja storitve javne službe, podana je primerjava skupnih stroškov izvajanja javne službe.

Obračunska cena omrežnine analiziranih izvajalcev se je v letu 2019 gibala od 1,5400 do 12,4557 EUR/faktor/mesec in v povprečju znašala 5,8697 EUR/faktor/mesec. Povprečna obračunska cena omrežnine, zmanjšana za prihodke posebnih storitev, je znašala 5,8545 EUR/faktor/mesec.

Obračunska cena vodarine se je pri analiziranih izvajalcih v letu 2019 gibala od 0,4189 do 1,4015 EUR/m³ in v povprečju znašala 0,7460 EUR/m³. Zmanjšana obračunska cena vodarine je v povprečju znašala 0,6966 EUR/m³.

V letu 2019 so nekateri izvajalci izvedli poračun stroškov javne infrastrukture in stroškov izvajanja storitev oskrbe s pitno vodo za preteklo obračunsko obdobje, kar je vplivalo na višino potrjene oz. zaračunane cene uporabnikom. Obračunska lastna cena omrežnine z upoštevanjem poračuna je v povprečju znašala 5,8601 EUR/faktor/mesec, vodarine pa 0,7007 EUR/m³.

Povprečna zmanjšana obračunska cena omrežnine analiziranih izvajalcev, ki so sodelovali v primerjalni analizi za leto 2018, je v letu 2019 za 3,1 % višja od povprečne zmanjšane obračunske cene omrežnine v predhodnem letu. Povprečna zmanjšana obračunska cena vodarine se je pri navedenih izvajalcih v letu 2019 glede na leto 2018 znižala za 0,8 %. Tako pri ceni omrežnine kot pri ceni vodarine so pri nekaterih izvajalcih glede na predhodno leto opazne velike spremembe, tako v smeri povišanja kot tudi znižanja cene.

Na podlagi analize vpliva prostorske urejenosti oskrbovalnega območja na stroške omrežnine in stroške vodarine so bili izvajalci uskupinjeni glede na vsoto faktorjev omrežnine na kilometer vodovodnega omrežja ter v analizi stroškov vodarine še glede na prodano količino vode na kilometer vodovodnega omrežja. Razvrstitev analiziranih izvajalcev v tri skupine omogoča primerjavo stroškovne učinkovitosti in presojo obračunskih cen omrežnine in vodarine ob upoštevanju primerljivih pogojev izvajanja dejavnosti. Za posamezno skupino izvajalcev je izračunana primerjalna vrednost, ki jo predstavlja povprečje skupine. Za izvajalce, ki so razvrščeni izven tolerančnega območja in od povprečne vrednosti primerljive skupine odstopajo več kot $\pm 20\%$, je pri pojasnjevanju odstopanja treba upoštevati dosežene vrednosti pojasnjevalnih kazalnikov.

Velja poudariti, da na stroške izvajanja javne službe poleg gostote odjema vplivajo tudi drugi dejavniki, ki jih je treba upoštevati pri presoji stroškovne upravičenosti, saj lahko prav tako pomembno vplivajo na stroške. V primerjalni analizi so zato podrobneje analizirani dejavniki

prostorske urejenosti oskrbe s pitno vodo, kakovost in zanesljivost oskrbe ter trajnostna naravnost in učinkovitost izvajanja javne službe, ki pomembno vplivajo na stroške izvajanja javne službe. Širok nabor analiziranih pojasnjevalnih kriterijev omogoča opredeliti dejavnike, ki pojasnjujejo razloge za pozicioniranje posameznega izvajalca nad ali pod povprečje primerljive skupine izvajalcev glede na ključni kriterij. Na koncu analize pojasnjevalnih kriterijev sta podana tudi povzetek analize ter pojasnilo vpliva posameznega parametra na stroške oskrbe s pitno vodo. S tem je občinam zagotovljena strokovna podlaga za presojo stroškovne upravičenosti oskrbe s pitno vodo ob upoštevanju pogojev in okoliščin izvajanja javne službe na oskrbovalnem območju posameznega izvajalca.